

**Kistelepülési rendezvények közösségépítő jellege
és hagyományőrző ereje**

Mikrokutatás a Homokhátságon

Készítette: Szegesdi Dóra

SZTE JGYPK

Témavezető: Bozsó Renáta Olga

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Települési rendezvények háttére	5
2.1. Fesztivál vagy nem fesztivál.....	5
2.2. Források – miből, mit és hogyan?	7
2.2.1. Jogsabályi háttér	8
2.2.2. Kultúrafinanszírozás	9
2.3. Hagyomány és identitás a kistelepülések vonatkozásában.....	11
3. Kistelepülések jelene, jellemzője	13
3.1. Legkisebb falu: Móricgát	14
3.2. A kun Szank	15
3.3. Csólyospusztá és Pálospusztá	16
4. Empirikus kutatás bemutatása	18
4.1 Interjúk vezetőkkel és közművelődési szakemberekkel	18
4.1.1. Móricgáti interjúk	19
4.1.2. Szanki interjúk.....	21
4.1.3. Csólyospálosi interjúk.....	24
4.2 Kérdőíves kutatás a látogatók körében	27
4.2.1. A résztvevői oldalról nézve.....	28
4.3 Terepmunkanapló, tapasztalatok	32
5. Befejezés	36

Irodalomjegyzék

Mellékletek

Kulcsszavak: hagyomány, rendezvények, kistelepülések

A Homokhátságon végzett mikrokutatás háttérét és eredményeit mutatja be a pályamunka. A kutatás gondolatát egy tudományos publikáció inspirálta, melyben Pusztai Bertalan történész, etnográfus a vidéki városok hagyományörzőnek tartott rendezvényeit vizsgálta. Tekintettel arra, hogy az említett munka nem tért ki az 5000 fő alatti településekre, hiánypótlónak éreztem lakóhelyemen és környékén megvizsgálni, vajon itt is háttérbe szorul-e már a közösségi rendezvények hagyományörző szerepe és jellege a piaci szemlélettel szemben.

Szakirodalmi tájékozódásom kiterjedt a közösségi rendezvények, „fesztiválok” mibenlétére, a jogszabályi és a gazdasági háttér áttekintésére és a vizsgálatba vont települések történetének megismerésére is. Ezt egészítettem ki saját empirikus adatfelvételekkel. Három település éves nagyrendezvényeire irányult a kutatásom. A módszertani trianguláció jegyében résztvevő megfigyeléseket hajtottam végre, interjúkat készítettem a polgármesterekkel és közművelődési szakemberekkel, valamint kérdőívet töltöttem ki a rendezvényekre látogatókkal. Arra kerestem a választ, hogy mennyire tartják fontosnak a helyi hagyományok őrzését, hogyan tudják ezt éltetni, milyen eszközök állnak rendelkezésükre és hogyan látják mindezt a résztvevők. Miközben a vizsgált falvakban is törekednek arra, hogy minél innovatívabbak legyenek, egyfajta települési imázst építsenek, a hagyományok még nagyon fontos szerepet játszanak a közösségi identitásban. Nem tapasztaltam a rendezvények elüzletiesedését, hiszen a rendezvények ingyenesek, még a kereskedőktől sem szednek helypénzt. Eredményeim a három vizsgált településre vonatkoznak, de alapot biztosítanak egy kiterjedtebb kutatásnak a kistelepülések körében.

1. Bevezetés

A kisvárosokban, községekben, aprófalvakban élőket kulturális tekintetben depriválnak szokták tekinteni, mert nélkülöznek olyan lehetőségeket, amelyek a nagyvárosok lakosai számára adóttak, könnyebben elérhetőek. Ide sorolhatjuk a magaskultúra szolgáltatásait, a színházi és a komolyzenei előadásokat, de a mozik kínálatát is. A kistelepülésekkel kapcsolatban viszont előnyként szokás kiemelni, hogy ott az emberi kapcsolatok szorosabbak, erősebb a helyi identitás, és a hagyományok ápolása.

Pályamunkámban egy kutatásról és ahhoz végzett tanulmányaimról szeretnék beszámolni, amelynek során a kistelepülések rendezvényeit vizsgáltam azzal a céllal, hogy kiderüljön, mennyire érződik ezeken a településeken az a tendencia, amelyről Pusztai Bertalan történész-etnográfus írt egy tanulmányában (Pusztai 2019). Pusztai azt állapította meg a

kutatásában, hogy a vidéki nagyvárosok rendezvényeinél fontosabb lett a haszonszerzés, mint a hagyományörzés. Ezért az elsődleges kutatási kérdésem az volt, hogy az elüzletiesedés milyen mélységig járja át e kis közösségek rendezvényeit, illetve mennyire jellemzi még őket a hagyományápolás, a közösségi élet iránti igény kielégítése. Ezzel összefüggésben kitérek a kultúra finanszírozására lokális szinten, a mecénások szerepére és motivációira, a településvezetés és a kulturális szakemberek szándékaira, céljaira, valamint a résztvevők véleményére.

Témám felderítésére mikrokatatást végeztem, amelynek során kistelepülések rendezvényeit vizsgáltam. Céлом az volt a kutatással, hogy empirikus tapasztalatokat gyűjtsék arról, milyen motivációk hívják életre a rendezvényeket, kik és miért vesznek részt ezeken és ebben milyen szerepet játszanak az üzleti szempontok. Pierre Bourdieu kategóriával élve: vajon a gazdasági tőke, a kapcsolati tőke vagy kulturális tőke dominanciája figyelhető-e meg a szervezői és résztvevői oldalon (Bourdieu 2010).

Nagyon érdekesnek és motiválónak találtam Pusztai Bertalan tanulmányát, de úgy vélem, hogy a vidék vizsgálatakor a kis lélekszámú településeken is érdemes vizsgálni a profitszerzés és hagyományörzés arányát a rendezvények kapcsán (a lakosság és a szervezők nézőpontjából). Az említett tanulmány kiegészítéseként és némi korrekciójaként én az 5000 fő alatti településeket kutattam. A mintába három település került: Csólyospálos, Móricgát, Szank. Ezek közös jellemzője, hogy Bács-Kiskun vármegyei alacsony lélekszámú települések, ahol a fő megélhetési forrás a mezőgazdaságból származik. Mivel a kutatás három települést vizsgált, így az eredmények csupán ezt az aktuális helyzetet tudják bemutatni. Sikeres felderítés esetén érdemes lenne kiterjeszteni a kutatást, akár járási vagy vármegyei szintre.

A téma feldolgozásakor fontosnak tartottam a jogszabályi kereteket és a kutatás során használt kulcsfogalmakat tisztázni, valamint bemutatni a vizsgált településeket, hogy lássuk, milyen gyökerekkel, hagyományokkal rendelkeznek. Az általam alkalmazott kutatási módszerek kiválasztásánál azt tartottam szem előtt, hogy a rendezvények kapcsán mind a szervezői, mind pedig a résztvevői oldal véleményét megismerjem. Ennek érdekében a települési vezetőkkel és közművelődési szakemberekkel interjúkat, a vizsgált eseményeken résztvevők körében pedig kérdőíves adatfelvételt folytattam. Ennek eredményeit tartalmazza dolgozatom második fele.

2. Települési rendezvények háttere

Pusztai Bertalan a falusi és kisvárosi fesztiválok témájában írt tanulmányában a vidéki városok gasztronómiai programjait vizsgálta, így került górcső alá a Bajai Halfőző Fesztivál és a Csabai Kolbászfesztivál. Azt is érdemes megjegyezni, hogy a szüreti mulatságok és felvonulások, valamint a kistelepülések falunapjai nem képezték a kutatásának tárgyát. Ahogyan azt a tanulmány vizsgálja és feltárja, a vizsgált vidéki rendezvények főként a profitszerzést, imázsépítést helyezik előtérbe, emellett az igazi hagyományápolás és közösségépítés a háttérbe szorul. Továbbá olyan következtetésekre jutott a szerző, hogy a fent említett rendezvények a paraszti kultúrát nem éltetik tovább, ezzel szemben a település összképének javítása és későbbiekben a településmarketing válik inkább fontossá. Azt elismeri, hogy az újonnan alakuló fesztiváltrend továbbra is a közösségek által szerveződik, viszont a professzionalizálódó rendezvényeknek köszönhetően a helyiek kötődése ezekhez megszűnni látszik (Pusztai 2019). Ugyanakkor A rurális fesztiválszcéna a közösségi fesztiválok és tervezett események keresztútján című publikációjában úgy fogalmaz, hogy döntően nincs kapcsolat a paraszti ünnepekkel a mostani rendezvények szervezésekor, de a legtöbb fesztivál ennek ellenére is a közösségek meglétéhez köthető, valamiféle identitást biztosít a jelenlévőknek (Pusztai 2020). Ugyanebben a tanulmányban az is szóba kerül, hogy a helyi kultúra sok esetben a gasztronómia kapcsán jelenik meg ezeken a rendezvényeken (Pusztai 2020).

Arra irányult a kutatásom, hogy vajon a kistelepülések rendezvényeire érvényesek-e Pusztai Bertalan vidéki nagyvárosokra tett megállapításai. Olyan kérdésekre kerestem a választ, hogy a kistelepülések rendezvényei hagyományörzőek-e, megjelenik-e az imázsépítés és a paraszti kultúra éltetésének lehetősége, igénye, valamint a közösségépítés teljesül-e a kistelepüléseken. Ezzel kapcsolatos központi hipotézisem az, hogy az 5000 főnél kisebb településeken (a Pusztai Bertalan által vizsgált vidéki városokhoz képest) kevésbé érvényesül a profitorientált szemlélet, a hangsúly a hagyományok megőrzésén és az közösségi élmény megteremtésén van.

Mielőtt rátérnék a kistelepülések hagyományörző rendezvényeit érintő kutatásomra, fontosnak tartok tisztázni fogalmakat, illetve bemutatni ezen események tágabb kereteit.

2.1. Fesztivál vagy nem fesztivál

Magyarországon a rendszerváltást követően a közművelődési tevékenységeket folytató intézmények száma emelkedni kezdett (Bárdosi 2005). Ez a tendencia a Bárdosi féle kötet megjelenését követően továbbra is megfigyelhető. Habár a statisztikai adatokban enyhe

visszaesést is láthatunk a 2009-es évet tekintve, de általánosságban elmondható, hogy napjainkra a közművelődési intézmények száma megduplázódott a 2009-es adatokhoz képest. Ugyanakkor a hullámvész köthető valamilyen vis major eseményhez is, ilyen például a gazdasági válság és a pandémia, amelyek ugyan rövid időre, de csökkentették a szervezetek és a hozzájuk kapcsolódó rendezvények számát (KSH 2024a).

A közművelődési intézmények nagy részét a települési önkormányzatok tartják fenn saját erőforrásaik és az állami normatíva terhére. Ehhez igazodnak a rendezvények is, amelyek növekvő változatossága figyelhető meg az elmúlt évek alatt. De nem csak a rendezvények összetétele alakult át az eltelt időszakban, hanem a látogatottsági statisztikák is sokat változtak. A rendszerváltást követő egy-két évtizedben még bőven akadt kíváncsi, közösségbe vágyó ember, hiszen kevesebb program állt rendelkezésre, így több érdeklődő jutott egy-egy alkalomra, manapság viszont az arányok eltolódtak, rendezvényekből van túlkínálat és sok helyen inkább azzal küzdenek, hogy nehéz ezek kapcsán megszólítani és bevonni a közönséget. A rendezvények iránt nyitott lakosság arányai ugyanis nem növekednek együtt a programkínálattal. A statisztikai adatokban láthatjuk, hogy széles a közművelődés palettája, és azt is kiolvashatjuk a sorok között, hogy a százezer főre jutó rendezvények száma is emelkedést mutat a 2000-es évek elejéhez képest (KSH 2024a). Sajnos ezekben az adatokban is megfigyelhető az a fajta hullámvész, amely az intézmények számában is. A visszaesés sok esetben a szakembereken kívülálló okokkal hozható összefüggésbe. A statisztikai adatok azt is megmutatják, hogy a közösségi és szórakoztató rendezvények száma hogyan alakult az eltelt években. Azt olvashatjuk ki a KSH által közzétett adattáblából, hogy számuk magasabb a többi szabadidős, művelődési formához képest (KSH 2024a). Ezek a közösségi és szórakoztató rendezvények magukba foglalják az összes nagyobb létszámú népünnepélyt is, amelyet a kutatásomban bemutatok.

Mindeközben a nyelvhasználat is módosult, hiszen szinte teljesen eltűntek az olyan közösségi rendezvényekre szolgáló szavaink, mint a parádé, vigasság, ellenben általános használatba került a fesztivál kifejezés szinte minden közösségi eseményre (Pusztai 2019:101). Ha a közművelődési intézményekre és rendezvényekre vonatkozó statisztikai adatsorokat megnézzük, nem találkozunk benne a fesztivál kifejezéssel. Helyette a fentebb említett szórakoztató, népművészeti és művészeti események kategóriát látjuk. Ezek között lehetnek az általam vizsgált települési rendezvények, a „fesztiválok” is (KSH2024a).

A fesztivál szó eredeti jelentése eltér a ma használatostól. Mivel a kutatásomban nem cél a történeti áttekintés, ezért igyekszem az értelmezésnél az utóbbi évtizedekre szorítkozni, és minél rövidebben összefoglalni a lényegi elemeket. A szó eredete latin, a festum szóból ered

és jelentése annyit tesz, hogy ünnepi, ünnepélyes, ünnepi játékok, lakoma (Jászberényi 2017). Ezek a fesztiválnak nevezett rendezvények mindig nagy szerepet játszottak a társadalmak életében, hiszen az emberi jóllétet igyekeztek emelni, teret adva a nemzetek kultúrájához köthető nevesebb események megünneplésének. Napjainkra azt láthatjuk, hogy a szó eredeti jelentése felhígult és szinte minden művészeti és összművészeti programot, vagy éppen a kutatásomban vizsgált kistéleplési rendezvényeket is fesztiválként nevezték el a szervezők. Ezek a népünnepélyek a társadalmi jóllét és jólét emelkedésével egyre inkább élményszerűvé válnak és céljuk a szórakoztatás, valamint a minél nagyobb élmény nyújtása (Jászberényi 2017: 15).

Hunyadi Zsuzsa egy országos művelődéskutatás kapcsán hangsúlyozta a fesztiválok egyenlősítő szerepét (Hunyadi 2001). Az ottlét, a közös életérzés összehozza az embereket és elmosza a hétköznapi társadalmi különbségeket. Céljaim között szerepelt megvizsgálni azt is, hogy a helyi lakosokat a rendezvényre való ellátogatásban a közösségi élmény reménye mennyire motiválja. Mindemellett – ahogyan arra Pusztai Bertalan és Hunyadi Zsuzsa utal – fesztiváloknak van egy komoly gazdasági oldala, vonatkozása is. Ezek a rendezvények ugyanis – amellet, hogy kiadást jelentenek a szervezők számára – közvetve vagy közvetlenül hasznot is hozhatnak a közösségnek. Ahol fesztivál szerveződik, ott a környezet is fejlődni tud, a rossz állapotú épületeket felújíthatják, utcák szépülhetnek meg, a lakosság munkához juthat. Távolabbi eredményként felsorolható, hogy befektető érkezik a településre, esetlegesen fejlődik az oktatás, a tudomány vagy pedig a kultúra más szegmensei is megjelenhetnek újabb résztvevőként (Hunyadi 2001; Pusztai 2019). Azt is érdemes tisztázni, hogy ezek a jövőképek a nagyobb, városi fesztiválok esetében relevánsabbak, a falusi kisebb rendezvényeknél csekély az esély arra vonatkozóan, hogy ilyen pozitív irányú kulturális és gazdasági fejlődés menjen végbe, bár én azért megvizsgálom, hogy van-e ilyen szándék a települések vezetői és rendezvények szervezői részéről.

2.2. Források – miből, mit és hogyan?

A következőkben szeretnék kitérni arra, hogy napjainkban a hatályos közművelődési szaktörvény miként határozza meg a települések intézményi kereteit, milyen szakemberi ellátottságot követel meg az intézményekben és ehhez milyen financiaális lehetőségeket tud biztosítani az állam. Mindezekben belül a kutatásomhoz releváns 5000 fő alatti településekre vonatkozó rendelkezéseket emelem ki.

2.2.1. Jogsabályi háttér

A mai magyar közművelődést, amely egyaránt vonatkozik minden Magyarországon közművelődési tevékenységet folytató szervezetre, a többszörösen módosított 1997. évi CXL törvény szabályozza, azon belül a 73§-tól kezdődően a 91§-ig (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv>). A törvény kiegészítő rendelete a 20/2018. évi EMMI rendelet (<https://njt.hu/jogszabaly/2018-20-20-5H>). A törvény és a rendelet határozza meg, hogy a települések milyen intézményt kötelesek fenntartani és ezekben a szervezetekben milyen közművelődési alapszolgáltatásokat kell biztosítani. Az ehhez szükséges tárgyi és személyi feltételek is rögzítésre kerültek a jogszabályban, amelyet a települési önkormányzatoknak helyben szükséges biztosítani.

A 2018-as EMMI rendelet meghatározza a települések által fenntartható intézmény típusokat és az adott szervezetben dolgozó szakemberek elvárt legmagasabb szakirányú végzettségét is előírja. Ezen felül sorra veszi a közművelődési alapszolgáltatásokat is, részletesen lebontva, hogy milyen feladatellátás tartozik alájuk. Összesen hét alapszolgáltatást nevez meg. Az első alapszolgáltatás, amely minden közművelődési szervezet számára kötelező az „*a művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása.*” A kistelepülések esetében minden olyan közösségformáló cselekvés ide sorolható, mint például egy népdalkör, néptáncsoport, dalárda, varrószaakkör, vagy éppen egyéb zenés, műsoros rendezvények. A második alapszolgáltatás *a közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése*. Ide tartozhat az önkéntesek tevékenységének támogatása, amennyiben vállalja a település a szolgáltatást. A harmadik alapszolgáltatás *az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása*, mely a kutatásom szempontjából nem releváns, de példaként megemlíthetném, hogy ilyen lehet az ismeretterjesztő vagy önképző alkalmak szervezése. A negyedik alapszolgáltatás *a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása*. A kutatásom szempontjából ez a leglényegesebb alapszolgáltatás, hiszen itt jelenik meg a szellemi kulturális örökség és annak hagyományozása. A vizsgált rendezvények tekintetében az alapszolgáltatás kifejezetten jól értelmezhető, hiszen ezzel a vállalással tudják fenntartani a hagyományörzést, és átörökíteni az értékeket, szokásokat a fiatalabb generációra. Az ötödik alapszolgáltatás *az amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása*. Mivel a települési rendezvények szívesen adnak bemutatkozási lehetőséget a helyi színjátszóknak, népdalkörnek, így a kutatásom szempontjából fontos alapszolgáltatás ez is.

A hatodik alapszolgáltatás *a tehetséggondozás- és -fejlesztés feltételeinek biztosítása*, ami fínt alapszolgáltatás távol áll a kutatásom témájától, de megjelenhet kistelepülések kínálatában is, ha például művészeti szakköröket szerveznek.

A hetedik alapszolgáltatás *a kulturális alapú gazdaságfejlesztés*, amely az agórák számára kötelező feladat az összes többi alapszolgáltatással együtt. Kistelepülések esetében ritkán jelenik meg ez az alapszolgáltatás a vállaltak között, pedig ha megvizsgáljuk a települési rendezvényeket, észrevehetjük, hogy valamelyest ez az alapszolgáltatás mégis megjelenik, főként amikor települési falunapot, szüreti mulatságot tartanak. A kulturális alapú gazdaságfejlesztésre jellemző, hogy a helyi kulturális és közösségi erőforrásokra támaszkodik, és ezekből gazdaságfejlesztési folyamatokat generál. A kulturális turizmus és a közösségi gazdaság feltételeinek elősegítése is ennek az alapszolgáltatásnak a feladata (Marosán 2020). Vizsgálatom tárgyát a települések valamilyen sajátossága, értéke köré szervezett rendezvény, eseménysorozat adja, ahol az egyediség bemutatása, nagyobb plénum előtti megismertetése is fontos feladat, akár csak a helyi termékek bemutatása, akár értékesítése is.

Kistelepülések esetében a közművelődési alapszolgáltatások törvényi előírása a következőképpen alakul: 1000 fő alatti településen egy vállalt alapszolgáltatás a kötelező feladat és ehhez legalább középfokú közművelődési szakképzettséget ír elő a rendelet. A szervezet típusa közösségi szintér, amely elnevezésnek meg kell jelennie a szervezet hivatalos nevében. Az általam is vizsgált 5000 fő alatti település esetében kettő vállalt közművelődési alapszolgáltatást kell teljesíteni, szakember tekintetében elég a középfokú szakirányú végzettség. A szervezet típusa közösségi szintér, amelynek szintén meg kell jelennie a hivatalos elnevezésben.

A közös jellemzője a fenti szervezeteknek, hogy a fenntartói az esetek többségében a helyi önkormányzatok, vagyis nem önálló szervezetként vannak jelen a közművelődésben. Ritka esetben az ötezer fő alatti település intézményt hoz létre, amely önálló gazdasági háttérrel rendelkezik, viszont ebben az esetben már a felsőfokú szakirányú végzettség szükséges a szakember részéről és ebben az esetben öt évente az igazgatói pályázatokra is sor kerül.

2.2.2. Kultúrafinanszírozás

Az állam négyféleképpen jelenhet meg a kulturális szektorban. A rásegítő típusú állam közvetlenül nem vesz részt a finanszírozásban, de különféle adókedvezményekkel erősíti a kulturális szférát. A mecénás típusú állam a pénzt adja, viszont nem avatkozik be a kulturális folyamatokba, azt rábízza a művészeti ágak képviselőire. A menedzser típusú állam beavatkozik a kulturális folyamatokba, saját intézményeket tart fent, és vevőként vagy

finanszírozóként megjelenik a kulturális piacon. A negyedik típus a művezető állam, ahol az állam az uralma alá hajtja a kulturális folyamatokat, megszünteti a kulturális piacot (Fazekas 2000).

A magyar állam kultúrafinanszírozására kettősség jellemző, ugyanis a rendszerváltást megelőző években – és alapvetően napjainkban is – a művezető típusú állami irányítás volt megfigyelhető, ahol a mecénások és szponzorok nem jelentek meg a kulturális piacon, viszont napjainkra már csekély számban ugyan, de jelen vannak. Ennek ellenére koordinált kultúrafinanszírozásról beszélhetünk, azaz Fazekas kifejezésével élve menedzser típusú állami jelenlét figyelhető meg, ahol az állam kormányzati szinten felügyeli a kulturális folyamatokat, vagyis az állami döntéstől a települések felé irányuló értékrendet figyelhetünk meg (Sárkány 2014), és emellett finanszírozóként is megjelenik. Azt is érdemes kiemelni, hogy a 1990-es éveket követően létrehozták a Nemzeti Kulturális Alapot, vagyis a közvetlen állami finanszírozás mellett megjelenik a feladattípusú anyagi támogatás is. Az önkormányzatok a központi költségvetés terhére folyamatosan kapják az állami támogatást, úgynevezett állami normatívát, amely lakosságszám arányosan kerül kiutalásra. Azt is látni kell, hogy a kultúrára szánt összeg erősen pótlásra szorul a helyi önkormányzatok részéről, amelyet vagy a saját költségvetés terhére vagy pedig pályázati forrásból tudnak biztosítani (Mák 2020:180-182).

Az állam anyagi támogatása kiszámíthatóvá teszi a kulturális intézmények működését, egyfajta megszokott dologgá válhat (Tóth 2011). Az állam feladatfinanszírozása, vagyis a Nemzeti Kulturális Alap által nyújtott támogatás például a lottónyeremények adójából befolyt összegből kerül kifizetésre. Ez a modell főként a posztoszocialista országokban figyelhető meg. A közvetett és közvetlen állami támogatások, az intézményt fenntartó önkormányzatok – vagy éppen egyházak, gazdasági társaságok – hozzájárulásán kívül sok esetben lehet számolni saját bevételekkel, amelyek kiegészíthetik a forrásokat. De nem szabad megfeledkezni a szponzorációról és a mecénatúráról sem. Ahogyan arra már korábban utaltam, a magyar kultúrafinanszírozásban mindkét szereplő jelen van, számuk egyelőre csekély, de a helyi támogatók anyagi vagy egyéb hozzájárulásait nem lehet figyelmen kívül hagyni.

A szponzoráció és a mecénatúra fogalmát nagyon sokszor rosszul használják vagy felcserélik őket. A különbség leginkább úgy érzékeltető, hogy a szponzor mindig vár valamilyen ellenszolgáltatást az általa biztosított javakért, vagyis kétoldalú üzleti kapcsolatot vár el, ezzel szemben a mecénás az ügy szeretete miatt ajánl segítséget, legyen ez pénzbeli vagy éppen tárgyi felajánlás, de eszmei hozzájárulás is realizálható. Továbbá a művelődési területen megjelenő mecénásokat a kultúra támogatása vezérli, míg a szponzorokat inkább az üzleti (pl. reklám) érdek. A mecénás támogatása szubjektív, diszkrét, míg a szponzor általában szerződést

köt és nyilvánosan is megjelenik valamilyen formában. Úgy is értelmezhetnénk, hogy a mecenatúra jellegzetes formája az adomány és a segély, ezzel szemben a szponzor valamilyen közös ügyet támogat, legyen szó versenysportról vagy település szintű kisebb közösségekről (Remenyik 2024). A mecenatúra három pillérét tudjuk különválasztani. Az első a nagy mecenatúra támogatás, amely akár országos programokhoz kapcsolódik, a második a lokális mecénások, akik a helyi kultúrafinanszírozásban meghatározóak, ők lehetnek például a kisvállalkozók, a harmadik forma pedig a magánszemélyek adományozása, önkéntes munkája (Juhász 2024).

A kulturális tevékenységet folytató egyesületek munkája az önkéntes mecenatúra pillérét erősíti. Ezek az egyesületek a társadalom önszerveződésének megnyilvánulásai, akiket a közös cél, érdek és tevékenység ösztönöz az együttműködésre (Márkus 2008). A kistelepülések esetében ők a kovász, amely segíti a társadalmi összetartást. Tevékenységük nélkülözhetetlen, hiszen nemcsak az önkéntes munkájukra számíthat az önkormányzat, de számos feladatfinanszírozási lehetőséget tudnak lehívni, amellyel segíthetik a községi fesztiválokat. Ezen felül érdemes megemlíteni a műpártoló mecénásokat, akik egyéni adományokkal segítenek egy-egy kulturális szervezetnek a működésben, rendezvények szervezésében, de kistelepülésen nagyvonalú mecénás jelenléte nem jellemző.

2.3. Hagyomány és identitás a kistelepülések vonatkozásában

A kutatásomban nagy hangsúlyt fektetek a kistelepülések rendezvényeinek hagyományörző jellegére, ezért szeretném a hagyomány, néphagyomány fogalmakat is körbejárni és értelmezni. A hagyományhoz szorosan kapcsolódik az identitás kérdésköre is, vagyis a valahova tartozás jelentősége, ezért erre is szeretnék röviden kitérni.

A kutatásomhoz inputot adó Pusztai publikációban a paraszti, hagyományos kultúra eltűnése került a kutatás középpontjába vidéki városok estében. Úgy vélem, hogy a kistelepüléseken élők igyekeznek mindent megtenni, hogy az őseik kultúrája valamelyest a köztudatban maradjon. Habár az egyre dinamikusabban fejlődő világban nehéz megtalálni az egyensúlyt a hagyomány és a modernizáció között, a kistelepülések képviselői kreatív módon tudják egy programba sűríteni a modernizációt és a hagyományőrzést. Erre lehetnek jó példák a fesztiválok.

A magyar nyelv értelmező szótára az alábbi definíciót használja a hagyományra: „Régebbi korokból, néha írott feljegyzésekben fennmaradt vagy íratlanul, többnyire nemzedékről nemzedékre szálló és valamely közösségben továbbra is érvényesülő szokás,

erkölcs, ízlés, felfogás” (Bárczi: 1962). Láthatjuk, hogy a hagyomány és annak őrzése mindig a közösséghez kötődik, ők azok, akik éltetik és fenntartják a már meglévő szokásokat. Éppen ezért fontos, hogy minden település felmérje a helyi értékeit, lehetőségeit és azokat megőrizze, továbbadja a következő generációnak. Ehhez az értelmezéshez szorosan kapcsolódik az identitás, amely az etimológiai szótár értelmezésében a következő: *azonosság, önazonosság, öntudat* (Magyar etimológiai szótár), és a latin *idem*, vagyis az azonos szóból származik. A két fogalom egymáshoz kötődik, hiszen a közösség őríz és átad, ami az egyén önazonosság érzésében, öntudatában szerepet játszik. A két kifejezés tulajdonképpen egyaránt valamiféle állandóságra utal, arra, hogy valami megmarad, fennmarad, ugyanaz marad.

A szellemi hagyomány a régi időkben szójhagyomány útján tudott fennmaradni, ezen az írásbeliség megjelenése segített, hiszen az írás segítségével már rögzíteni is tudták az elhangzó szavakat. Később ehhez minden nemzedék hozzá tudott tenni, és a tapasztalatok, írásos anyagok gyarapodtak (Herpainé 2008). Eleinte a család, majd később már emellett az iskola is szerepet vállalt a hagyományőrzésben és átadásban. A mikroközösségeknek mindig is megvoltak a saját tradíciói, amelyet a gyermek a családban a szocializáció során megtanult/megtanul. Az iskola a nemzeti hovatartozást és a tágabban vett tradíciókat tanítja meg. Az iskola és az óvoda az elméleti háttérrel tudja biztosítani, vagyis megtanulnak a gyerekek rengeteg népdalt, néptáncot, szokást, viszont nincs a hosszú távú gyakorlásra lehetőségük. A mai modern családokban, ahol már nem a csűrben és a tollfosztóban zajlik a közösségi élet, hanem az otthon négy fala között, vagy éppen a világhálón, szintén nem találkozunk a gyerek hagyományőrző szokásokkal (Herpainé 2008). Ennek a huszadik század végén kezdődő globalizáció lehet az egyik oka. Ugyanis a globalizáció eltávolodást jelent a társadalom rögzített rendszereitől, és befolyásolja a nemzetek kulturális identitását (Hall 1997).

Fontos, hogy települési szinten a helyi vezetők és a kulturális szakemberek együttműködjenek a hagyományok fenntartásában, megőrzésében. Egyetértek Herpainé tanulmányában leírtakkal, hogy a hagyomány ápolása és továbbadása nélkül nem tud fejlődni a társadalmunk, hiszen a régmúltból megszerzett tudást, mi magunk is alakítjuk, formáljuk, valamilyen formában megőrizzük és továbbadjuk. „A hagyomány tehát maga a tágabb értelemben vett kultúra” (Herpainé 2008:296), s mint ilyen, ez biztosít egyfajta stabilitást az adott társadalom, közösség tagjai számára.

Erre a jelenségre keresem az empirikus kutatásomban a válaszokat, hogy az általam megvizsgált három kistelepülésen mennyire tudatos szándék mindez a vezetés részéről, és mennyire érzékelik, tudatosítják ezt a közösség tagjai, a rendezvények látogatói.

3. Kistelepülések jelene, jellemzője

A mikroutatásom tárgyát három Bács-Kiskun vármegyei 5000 fő alatti település és azok négy nagy rendezvénye adja. A kistelepülések a vármegye középső részén helyezkednek el, a Kiskunmajsai Járásban, a Kiskunság területén. Közös jellemzőként elmondható róluk, hogy főként mezőgazdász falvak, az alapvető megélhetési forrás hagyományosan az agráriparból, illetve annak különböző ágaiból származik. Ezekhez a hagyományokhoz ragaszkodnak a települések, ez is szerepet játszott az általam vizsgálni kívánt rendezvények kiválasztásánál. Csólyospáloson élők főként növénytermesztésből teremtik meg a mindennapi javakat, s még napjainkban is többen természetnek szőlőt, készítenek bort. Ez utóbbi hagyománynak az életben tartása miatt minden évben szüreti felvonulást rendeznek, ezért vizsgálatom tárgykörébe vontam ezt a rendezvényt. Móricgáton a növénytermesztés mellett a kacsatartás és -nevelés adja a fő megélhetést a lakosoknak, ezért onnan két rendezvényt – kacsafesztivált és szüreti felvonulást – választottam.

Közös jellemzője továbbá a településeknek, hogy történetük a távoli múltba nyúlik vissza és ezt a történetiséget a rendezvényeiken keresztül igyekeznek megőrizni, átadni. Szank 150 éves, Csólyospálos közel 80 éves település, Móricgát hivatalosan 30 éves, de ezeknél az éveknél jóval messzebbre nyúlik vissza a történelmük, hiszen mindhárom egykori kun települések utódjainak tekinthető. Kun hagyományaikat mai napig őrzik, választanak kunkapitányt, aki az érdekeiket képviseli, és rendszeresen kapcsolatot tartanak és tanácskoznak a polgármesterek. Szankon a korábbi ásatásoknak köszönhetően feltárták a kun emlékeket, és ehhez kapcsolódóan egy emlékhelyet tudtak kialakítani, ahol egy kun domb mutatja be a településeket. Ezen felül az elmúlt három évben kun találkozót is szervezett a település, hogy a helyiek és a környékeliek identitását erősítsék. Vizsgálatom egyik rendezvénye ezen okok miatt lett a szanki Kun találkozó.

A vizsgált három község, a járason belül különösen jó együttműködésben dolgozik együtt. Évente több alkalommal üléseznek a polgármesterek és a közművelődési szakemberek is, ahol a közös munka és egymás rendezvényének tiszteletben tartása a fő cél. Szóbeli megállapodás hangzott el a vezetők között, hogy igyekeznek az éves rendezvéynaptárukat összehangolni és egyazon hétvégére csak egy rendezvényt szerveznek, így az általam vizsgálni kívánt rendezvények sem voltak időben átfedésben egymással.

3.1. Legkisebb falu: Móricgát

Elsőként Móricgát községet szeretném bemutatni. A vizsgált három település közül a legalacsonyabb lélekszámmal rendelkező falu. Személyes kötődésem is van a településen, hiszen a 1800 években ide betelepülők között az én őseim is fellelhetőek voltak. Ahogyan már korábban írtam, Bács-Kiskun vármegye középső részén helyezkedik el a falu, a Homokhátság szívében. A pusztai lét, amely meghatározó életforma volt az 1800-as években ma már csak nyomokban lelhető fel, egy-két romos tanya vagy épp a csendőrlaktanya megmaradt falai emlékeztetnek erre. A pusztai életre utal a tanyás elrendezkedés, amely a mai napig megfigyelhető. A lakosság nagy része tanyán él, kevesen költöztek be a fejlődő két utcasornyi központi területre.

A település helytörténeti kiadványa csak 1993-ig íródott, az önálló önkormányzat megalakulásáig mutatja be a közösség életét. Az ezt követő évek történelme szóbeli hagyományozás útján maradt fenn a köztudatban. A település néhai polgármestere 2021-ben adott interjúja során beszélt arról, hogy a '90-es évek közepétől milyen változásokat éltek meg a lakosok (KVT média 2021). Sajnos erről kiadvány ezidáig nem készült.

Móricgát első tárgyi emléke az a határkő, amellyel 1816-ban a szomszédos területeket határolták el egymástól. Ekkortájt a mostani település területe elhagyatott, lakatlan pusztá volt (Móricgát története: 2023). A pusztát Kiskunlacháza előljárói birtokolták, akik – hogy védjék a birtokukat – csőszházakat építettek a hatarak mentén, oda pedig csőszöket telepítettek. Akkortájt ennek a területnek nagy részét víz borította. Kiskunlacháza város gazdái, mint a terület birtokosai, tavasztól őszig itt legeltették a lovakat, teheneket. Az állatokkal együtt a pásztorok is jöttek a pusztába, akik időszakos lakói voltak a tanyáknak. Hátránya a pásztor életnek az volt, hogy a nyári időszakban a családok szétszakadtak. Ennek megoldásaként az előjárókhoz beérkezett kérelmeknek eleget téve, sorra épültek a tanyák Móricgát pusztában.

A következő hosszú évtizedekben benépesült Móricgát. A hivatali ügyintézéshez Szankra kellett utazni, hiszen a két pusztai település fenntartó városa oda tervezte azt az irodát, egy jegyzővel, amely a születést és halálozást jegyezte. Önálló ügyintézésre majd csak 1993 után került sort, amikor gazdaságilag önálló településsé vált Móricgát.

Pusztai település lévén az állattartás és földművelődés elengedhetetlen volt a mindennapokban. Minden tanyánál tartottak lovakat, teheneket, szárnyasokat. A tehetősebb gazdák hatalmas földet műveltek, vagy ha megtehették, akkor műveltették. Igazán sűrűn belakott faluvá sosem tudott válni Móricgát, máig őrzi a tanyasi életformai jegyeit.

A KSH 2024. január 1-jei adatai alapján a falu 400 főt számlál, amelyből alacsony számban, de megjelennek a nemzetiségiak. Vallás tekintetében a katolikus vallás dominál, de még ettől is többen nem adtak erre a kérdésre választ. Területileg több kisebb egységből tevődik össze a település, vagyis egy központi részhez – amelyben két sor utca kapott helyet és a közösségi terek – tartozik négy részegység: Alsómóricgát, Felsőmóricgát, Erdőszéplak és Bezsenyi dűlő. A statisztikai adatokból kiolvasható, hogy a legnagyobb népesség a Bezsenyi dűlőben lakik a mai napig is (KSH 2024b). Ezért is helytálló az a meghatározás, hogy Móricgát egy igazi tanyás település.

Jelenleg a települést egy fő polgármester, két fő alpolgármester, három fő testületi taggal közösen irányítja, az ő munkájukat segíti egy fő hivatali ügyintéző, egy fő tanyagondnok és egy fő közművelődési szakember. Sajnos a településen 2009 óta sem óvoda, sem iskola nem várja a gyermekeket, ezért a szomszédos Jászszentlászlóra járnak a gyerekek közoktatási intézménybe.

A szerény anyagi keretek miatt éves szinten kettő nagy létszámú rendezvényt szerveznek meg. Az egyik a kacsafesztivál, a másik a szüreti felvonulás. Mindkét rendezvényről elmondható, hogy a települési hagyományokat, értékeket igyekeznek bemutatni, de azt is meg kell említeni, hogy a helyi civil szervezetek is nagyban hozzájárulnak a rendezvények sikeréhez.

3.2. A kun Szank

Szank község Móricgát szomszédos települése, sőt ahogyan feljebb már írtam, közös közigazgatással rendelkeztek egészen 1993-ig. Szank Kunszentmiklóshoz tartozott pusztaterületként, főként legeltetés céljából tartották fent a birtokot. Móricgáthoz hasonlóan pásztorok jöttek a pusztába és csőszök költöztek a határ menti tanyákba. Szankon az olcsó földeknek, majd pedig a XX. században elindult szénhidrogén-bányászatnak köszönhetően megvalósulhatott a központosított településképp, azaz már kevésbé őrzi a tanyás, pusztai lét múltját, szomszédjával ellentétben.

A településtörténethez visszatérve, különös, hogy a szankiak is az 1800-as évek közepétől igényelték az önálló települési formát, ahogyan Móricgát akkori lakossága is. Ugrásszerűen megnőtt az ide betelepülők száma, a XIX. század vége felé már közel 500-an laktak Szankon (Forczek: 2013). Az iskolára is igény merült fel a családok körében, de ezt a törekvést csupán a helyben lakó népesség összefogása tudta megoldani. Az egyre nagyobb népesség „túllépett a pusztabírói intézményen” (Forczek: 2013:179). Ez a növekedés segítségére volt abban a településnek, hogy el tudjanak szakadni Kunszentmiklóstól, a pusztá

tulajdonosától. Habár a hivatali ügyek intézése és az orvosi ellátás miatt továbbra is utazni kellett, de már a jóval közelebbi városokba Majsára és Félegyházára. Ezt követően került sor Móricgát Szankhoz való csatlakoztatására. Innentől kezdve a két település közigazgatása összekapcsolódott egészen 1993-ig. Ezt részletesen az előző fejezetben bemutatam.

A KSH 2024. január 1-jei adatai alapján, a lakónépesség Szankon 2170 fő, amely szám folyamatos csökkenést mutat a megelőző évekhez képest. Népeség tekintetében alacsony számban ugyan, de a cigány nemzetiség megjelenik, és tőlük kisebb arányban a német nemzetiségűek is. A lakosság nagy része katolikus vallású, kevesen vannak akik a református vallást gyakorolják. A KSH adatok azt is szemléltetik, hogy a település belterületén a legnagyobb lakosságszám, és a külterületeken – Félegyházi út, Izsáki út, Kisasszonydűlő, Kiszombosdűlő és Vonadűlő – jóval kevesebben élnek életvitelszerűen (KSH 2024c).

A település vezetését egy fő polgármester, egy fő alpolgármester, és öt fő testületi tag látja el. Jelenleg tanyagondoki szolgálat, közművelődési intézmény, könyvtár, iskola, óvoda és bölcsőde is található a településen. Emellett étterem, hamburgerező, civil szervezetek is színesítik a település közösségi életét. 2017-ben megkezdtek azokat az ásatásokat, amelyek feltárták a kun hagyományokat, majd pedig felépülhetett 2019-ben a Kiskun Emlékhely kiállítótér, amely azóta is őrzi az emlékeket és várja a látogatókat.

Éves szinten számos rendezvényt valósítanak meg, amelyek közül a kun találkozó egy kiemelkedő, nagy létszámú esemény. Ezek mellett állandó és időszakos kiállításokat is szerveznek, amelyek szintén a helyi alkotókat, és a település történetét mutatják be.

3.3. Csólyospusztá és Pálospusztá

Csólyospálos község a harmadik település a vizsgálatomban. Azért vontam be, mivel az előző kettő településhez hasonlóan kun hagyományokra tekint vissza, és Csólyospálos is Bács-Kiskun vármegye homokhátsági buckáin helyezkedik el, ugyanakkor a Kiskunmajsai Járás települése. Napjainkban már Csólyospálosként láthatjuk a térképeken a falut, de nem volt ez mindig így. Csólyos- és Pálos pusztát egy út választja el egymástól, mégis szinte nem is ismerték egymást a pusztai lakosok.

Csólyos- és Pálospusztá története is hasonlatos az előző két településhez. Tulajdonban állt a pusztá, de itt már több nagyobb város is harcolt a területért. Csólyospálos betelepülése több hullámban történt, elsőként Pálos részre települtek be a környékről, majd pedig az 1879-es szegedi nagy árvíz után megérkeztek a városból kiköltöző családok. Csólyospusztá nagyon sokáig lakatlan volt, mikor Pálospusztán már 59 tanya volt, addig Csólyoson csupán egy

pusztaház volt megtalálható. A terület felosztása után hamarosan itt is megjelentek az első lakosok és nagyon rövid idő alatt benépesült a település ezen része is (Fodor 1995).

Ezt követően igény merült fel a két pusztarész egyesítésére. Ez a törekvés a lakosokra nagy terhet rótt, hiszen hatalmas adót vetettek ki előjárók, amelyet a pusztai népség nem tudott megfizetni. Hosszú évek tárgyalásai – amelyek kérték, hogy a pusztát alapítson iskolát, templomot, nevezzen ki bírót, esküdteket – továbbra sem hoztak eredményt. A templom körüli rész lakottá vált a tárgyalás hosszú éve alatt, kezdett falura jellemző településkép formálódni, és a második világháború éveiben már komoly kereskedelmi hálózat tudott kialakulni (Fodor 1995). A fejlődés fokozatosan mutatkozott, egyre több épület és közösségi tér jött létre, de a két pusztát továbbra sem tudott egy községgé válni, hiszen Csólyospusztát tulajdonosa Félégyháza nem adta hozzájárulását, így Pálospusztát Kiskunmajsához került.

A változást 1945. július 1. hozta el, hiszen az akkor felállt új testület kívívta a két pusztai rész összeolvasztását, és önálló településsé válását. A mai napig ünneplik ezt a fontos dátumot.

A KSH 2024. január 1-jei adatai alapján Csólyospálos lakossága 1446 fő, és nagyon elenyésző azok száma, akik nem magyar nemzetiségűnek vallották magukat (KSH 2024d). A településen élők nagy aránya katolikus vallásúnak nevezte meg magát, nagy számban nem kívántak erre választ adni. Móricgáthoz hasonlóan a tanyán élők száma még mutatja a pusztai hagyományokat, hiszen a lakosság kicsivel több, mint 1/3-a a mai napig külterületen él (KSH 2024d).

Napjainkban a települést egy fő polgármester, egy fő alpolgármester, öt fő testületi tag igazgatja. Ezen felül tanyagondnoki szolgálat, óvoda, iskola, közösségi ház, könyvtár szolgálja a lakosságot. A közösségi életet számos programmal színesítik, amelyek vegyesen nagyobb és kisebb számban mutatnak látogatottságot. Vizsgálatom tárgya egy nagyobb rendezvény, a szüreti felvonulás, amely a pusztai népesség egyik meghatározó foglalkozását, a szőlészetet és borászatot hagyományozza tovább.

4. Empirikus kutatás bemutatása

Miután röviden bemutatam a három vizsgált települést, az empirikus adatgyűjtés módszereire és eredményeire térek ki. A módszertani trianguláció elvét alkalmazva igyekeztem minden oldalról körüljárni a rendezvényeket. A kutatási módszerek közül alkalmaztam félig strukturált interjúkat, amelyeket hat alkalommal vettem fel polgármesterekkel és közművelődési szakemberekkel (interjúvázlat lásd.-1. számú melléklet). Mindehhez települési könyveket, kiadványokat, ismertetőket és a települések rendezvénynaptárait, módszertani szakirodalmakat tekintettem át (Cserné 2018, Szabó 2018), hogy felkészülten tudjam a kérdéseket összeállítani, majd pedig rögzíteni az interjúalanyokkal a beszélgetést. Ugyanakkor szerettem volna teljes képet kapni a települések rendezvényeiről, ezért a vizsgált rendezvényeken résztvevő megfigyelést folytattam, ahol több oldalnyi írásos jegyzetet készítettem. A megfigyelések dokumentálása céljából terepmunka naplót vezettem, hogy azonos megfigyelési szempontjaim mellett az eredményeim összehasonlításra alkalmasak legyenek (terepmunkanapló szempontjai lsd. 3. számú melléklet). Továbbá a rendezvényre látogatókkal rövid kérdőívet vettem fel, hogy a települési vezetők – polgármesterek, közművelődési szakemberek – meglátásait össze tudjam vetni a lakosokéval és az én megfigyeléseimmel. Ehhez Szankról 36 kitöltés, Móricgátról 34 kitöltés, Csólyospálosról 28 kitöltés érkezett be (kérdőívminta lsd. 2. számú melléklet).

Az említett három település négy rendezvényén vettem rész, ezek között szerepel a Kun találkozók, a Kacsafesztivál, a Szüreti felvonulás. Móricgát esetében két rendezvényt terveztem megfigyelni, viszont az őszi tervezett és szervezett szüreti felvonulást az eső miatt nem tartották meg, csupán egy rövid uzsonnával várták a látogatókat, így ezen a rendezvényen nagyon alacsony számban töltötték ki a kérdőívet és a résztvevő megfigyeléssel rögzített terepmunka napló is rövidre szabottan zárult.

4.1 Interjúk vezetőkkel és közművelődési szakemberekkel

Az empirikus kutatásomat a települési vezetők és közművelődési szakemberek megkérdezésével szerettem volna kezdeni, hiszen ők, mint a hagyományörző rendezvények szervezői, sok tapasztalattal és egyéni látásmóddal rendelkeznek. Talán némely esetben elfogultak is lehetnek a saját településükkel, mert valamiben mások, mint a szomszédok. Ahhoz, hogy a kérdéseim felkészültek és relevánsak legyenek, felderítettem a települések múltbéli és jelenkori történetét, de igyekeztem a közelmúlt eseményei, rendezvényei után is érdeklődni.

Az interjúalanyokkal minden esetben közöltem az interjú célját, és hogy nagyjából mennyi időre tervezem a beszélgetést. Egy előre összeírt, egymásra épülő kérdéssorral készültem. A három település polgármesterével és közművelődési szakemberével szinte azonos kérdéssort mentén beszélgettem, amelyben pár felvezető kérdés után a közművelődési rendezvényekre tértünk át, azok hátterére és céljaira, majd a finanszírozás kérdésköre következett. Helyet kapott a kérdések között a hagyományörzés fontossága, a lakossági részvétel és végül pár levezető kérdés.

4.1.1. Móricgáti interjúk

Móricgáton elsőként a település újonnan kinevezett polgármesterét kérdeztem meg, aki elmondta az interjú elején, hogy már nagyon régóta részt vesz a település életében, hiszen mielőtt polgármester lett, alpolgármesterként tett a falujáért. Munkája során nem választja el egymástól a településvezetést és a kulturális élet szervezését, a kettő összetartozik. Úgy véli, hogy a szervező munkára is jól rálát, mint vezető, hiszen nagyon jó segítőkkal veszi körül magát.

A településen a másik interjúalanyom egy közművelődést segítő önkéntes, aki több mint harminc éve a helyi önkormányzatnál dolgozik, emellett a településen működő kulturális célú egyesület tagjaként is sokat tesz a falujáért. Úgy ítéli meg, hogy a lakossági segítségnyújtás mindig megjelenik, ezzel a szervezők munkája válik könnyebbé.

Két jelentős rendezvényről beszélgettünk az interjúalanyokkal, egyik esetben a szüreti felvonulásról, másik esetben pedig a kacsafesztiválról. Azt is megtudtam, hogy a kacsafesztivál 2023-ban kezdte meg hagyományteremtő debütálását, mivel hat vágóhíd munkálkodik a településen, így a lakosság életének fontos közös nevezője a kacsá nevelés és feldolgozás. Ilyen jellegű rendezvény a környékbeli települések egyikén sem került az éves rendezvénynaptárba, így elsődlegesen tudja a falu bemutatni a település fő ágazatát. Ennek népszerűsítése miatt főzőversenyt tartanak, hogy minél színesebben be tudják mutatni, hogy hányféleképpen dolgozható fel a kacsá húsa, milyen sokféle étel készíthető belőle. Ilyenkor híres zsűrielnök vezényletével keresik a legjobbnak ítélt étket. Emellett kísérő programokat is szerveznek, hogy a családok és baráti közösségek szívesen hívják el a távolabbi rokonokat, barátokat egy közös főzésre és szabadidő eltöltésre. A sátor alatt pedig népszerű fellépő és egyéb programok mutatkoznak be. Fő szempont, hogy közösségek kovácsolódjanak, családok, barátok egy helyen és időben együtt legyenek, ezért jó lenne, ha több program állhatna rendelkezésre. Ezek

mögött a bevétel kérdése kevésbé fontos szempont a szervezői oldal számára, ahogyan az az interjúkból kiderült számomra.

A másik nagyszabású helyi rendezvény a szüreti felvonulás, amely több mint 20 éves hagyományként színesíti a település kulturális életét. Mindkét beszélgetőpartner elmondta, hogy hagyományőrző rendezvénynek látják a felvonulást, ahova a környező településekről is szívesen jönnek, és nem érzik feleslegesnek vagy túlhaladottnak, hogy ez a rendezvény a falu programjai között maradjon a mostani felgyorsult világunkban, hiszen már jó előre készülnek a lakosok a rendezvényekre, akár népviseletes ruhával akár a baráti társaságok összehívásával. A nap folyamán délben elindulnak a fogatok és lóhátasok, és a kilátogató vendégek, majd a megállóhelyeken vendéglátással várja őket az önkormányzat, majd a vacsorát a helyi vadásztársaság szolgáltatja.

A településvezető elmondta, hogy meglátása szerint tetszik a fiataloknak a rendezvény, hiszen szívesen vesznek fel magyaros ruhát (16-35 éves korig), öltöznek be csőszpároknak, szépen éltetik a nagyszülők hagyományát. A rendezvény népszerűségét nem csak a közönség, de a résztvevők magas száma is mutatja. Megközelítőleg 60 lovas és lóhátas érkezik erre az alkalomra a környező településekről is. Figyelnek a szervezők arra, hogy a hagyományőrzés és átadás megtörténjen a főbb rendezvényeken, de azt is elismeri a polgármester, hogy egy jó fellépő bizony sok embert vonz. Emellett fontosnak ítéli a rendezvények biztonsági előírásainak betartását, és hogy minden korosztály találjon magának a nap folyamán elfoglaltságot, kedvelt programelemet.

A rendezvények kapcsán beszélgettünk a finanszírozás kérdéséről is, ahol megtudtam, hogy mindkét rendezvényen az önkormányzat az előre elkülönített keretet használja fel, ugyanakkor a támogatók, civil szervezetek, gazdasági társaságok is részt vállalnak a kiadásokban, de nem ritka a kétkézi munka felajánlása sem. Polgármester úr arra is kitért, hogy meglátása szerint vannak mecénások a településén, akik mindig a rendezvények mellé állnak. Jelentős az önkéntes segítők száma is, akik bármiféle ellenszolgáltatás nélkül adják a segítséget. Legnagyobb költségként a fizetett előadót és az étel, ital biztosítását említette, ezt erősítette meg az önkéntesként dolgozó alanyom is, aki annyit hozzátett, hogy a népszerű, fizetett fellépő minden esetben embereket tud vonzani a rendezvényre, s bár ez anyagilag nem ellensúlyozza a költségeket, de a közösségi életnek jót tesz.

A lakossági összetartozást megfelelőnek látja, a falu apraja-nagyja egyként mozdul egy-egy rendezvény során. Ezért igyekeznek úgy alakítani a kísérő rendezvényeket és a fő programot is, hogy mindenki megtalálja számára a megfelelő kikapcsolódást. Az önkormányzat mindig szívesen fogadja a javaslatokat és ötleteket a lakosság részéről, de a végső döntést a

polgármester elmondása szerint a közösségi színtérben dolgozóra hagyják, ezzel szemben a másik alanyom a polgármester, az önkormányzat és a közművelődési szakember közös döntéseként beszélt a programokról. A látogatók között vegyesen minden korosztály megjelenik, hiszen sokakat a kíváncsiság hajt, másokat a múltba tekintés, a találkozás öröme. Ugyanakkor elmondható, hogy a lakosság a lebonyolításban kisebb részben van jelen, mint a szervezési, előkészítési munkák során, tudtam meg az önkéntes segítőtől.

A hagyományőrzésről is beszélgettünk polgármester úrral és az önkéntes segítővel, akik úgy gondolják, hogy fontos a múltnak a jelenben tartása, hiszen ezzel tudja az idősebb generáció áthagyományozni a fiatalokra a szokásokat. A szüreti felvonulás esetében a lovas hagyományok fenntartásának hatására sok fiatal és gyerek kezdett lótarásba vagy éppen tanult meg lovagolni. A paraszti kultúra vidéken mindig visszaköszön, felelevenedik egy-egy rendezvényen, ez vonzza Móricgátra az embereket, ezzel is bizonyítva, hogy élnek még a paraszti kultúrára jellemző hagyományok, amelyek megelőzik az imázsépítést. Aki távol marad ezektől a közösségi programoktól, többnyire az idős kora vagy betegsége miatt nem tud részt venni.

A két interjú pozitívan zárult. Közös meglátásuk szerint több hasonló rendezvényre lenne igény, de az anyagi keretek szűkre szabottak, ebből hozzák ki évről évre a maximumot. Mindezekről függetlenül minden települési rendezvényt jó érzéssel zárnak, hiszen látják, hogy a látogatók jól érzik magukat, rengeteg mosolyt és biztatást kapnak, amely erőt ad a jövőbeni tervekhez.

4.1.2. Szanki interjúk

Szankon szintén a település vezetőjét és a közművelődési szakembert kerestem meg, hogy legyenek segítségemre az interjúban. A polgármester asszony 1993 óta központi személy a falujában, akkor még óvodavezetőként tett a családokért, a lakosokért, majd pár évvel később képviselőként és öt éve polgármesterként tevékenykedik. Munkájában a közösségépítés előkelő helyen szerepel, célja az együttműködés, a kapcsolattartás és a kommunikáció magas szintű művelése. Ebben nagy segítségére van a közművelődési szakember, aki hidat képez és egyfajta szócsőként funkcionál az önkormányzat és a falu közösségei között, így alapvető partnerként működik együtt az önkormányzat és a közművelődés. Ezt erősítette meg a falu közművelődési szakembere is, aki egy éve dolgozik a településen, de születése óta a faluban lakik.

A település rendezvényeit két csoportra osztotta fel mindkét interjúalanyom. Egyik csoport a hagyományőrző és értéket képviselő, a másik pedig „az érezzük jól magunkat, töltsük el a szabadidőt” stílusú esemény. Meglátásuk szerint mindkettőre szükség van, különböző korcsoportokat és érdeklődési körű embereket szólítanak meg a helyi rendezvények.

Az éves rendezvénynaptárat a település közművelődési szakembere készíti el, majd a képviselőtestület fogadja azt el. A fő ötletgazda a közművelődési szakember, majd az önkormányzattal közösen keresnek partnereket, akár a lakosság köréből, akár a szomszéd településről. De a végső döntést az önkormányzat és a testületi tagok hozzák meg a rendelkezésre álló keretösszeg alapján. Emellett havonta értekezletet hívnak össze, ahol részletesen beszélnek át az aktuális feladatokat. A településvezető hisz abban, hogy a folyamatos párbeszéd teszi eredményessé a közös munkát. A beszélgetésekből megtudtam, hogy Szank település története az 1200-as évekig nyúlik vissza, hiszen kun örökséget találtak az ásatások során. A polgármester asszony kiemelte, hogy ritka az, hogy egy településnek ilyen mély gyökerei legyenek. Erre való tekintettel létesült emlékhely a falu területén, amit pályázati forrásból sikerült tető alá hozni és azóta is méltó otthont ad a kun találkozóknak.

A mostani digitalizált, felgyorsult világunkban elhivatottan kell őrizni az emlékeinket, tudni kell irányt mutatni, és hogy mi illik bele egy ilyen kun identitású rendezvénybe, legyen ez étel, a kun harcosok és lovasok vagy éppen a színpadi műsor. Az elmúlt évben például a környező kun településekről várták a hagyományőrző csoportokat, egyfajta bemutatkozási lehetőséget biztosítva számukra. Emellett a helyiek bemutatkozására is lehetőséget adnak a szervezők, hogy népszerűsítsék a helyi értékeket a lakosság körében. Természetesen díjmentesen teszik mindezt, hiszen a tehetségek bemutatkozása fontosabb, mint az anyagi haszonszerzés. Ezenfelül a rendezvényre érkező árusoktól sem kérnek helypénzt, mert fontosabb, hogy a látogatók számára minél több helyi és környékbeli termék álljon rendelkezésre (és az esetleges helypénzt ne kelljen az árusoknak beépíteni a portékák árába). Mindez azt erősíti, hogy bár gazdasági tőke révén valósulnak meg a beruházások és programok, de a cél nem az ilyen jellegű haszonszerzés, inkább a szociális és kulturális tőke fenntartása, gyarapítása.

Azt is kiemelte mindkét beszélgetőtársam, hogy a kun emlékhely és a helyi lovasok nélkül biztosan nem lenne kun találkozó sem. A lovas közösség az első sikeres rendezvény után egyesületbe szerveződött, hogy hivatalos keretek között támogatni tudják falujukat. Ezenfelül a nyugdíjas klub vállal feladatot az eseményeken, legyen szó akár palacsinta vagy pogácsa sütésről, de az aktív közösség színpadi műsort is szívesen vállal. A közművelődési szakember kiemelte, hogy a településen lévő több civil szervezetre minden rendezvénynél nagyban tudnak számítani, sokat segítenek a közösség szervezésben, húzó erővel bírnak. Ezzel szemben a lakossági részvétel kimerül a rendezvény látogatásában, őket nagyon nehéz egyéb tevékenységbe bevonni. Annak érdekében, hogy a közösségeket össze tudják hozni, amelyet

kiemelten fontosnak ítélte meg a polgármester rendezvényről rendezvényre igyekeznek valami újat adni a látogatóknak.

A hagyományőrző rendezvények tekintetében a közművelődési szakember pesszimistább képet lát a faluban, mint a település vezetője. A szakember úgy látja, hogy a településen, és sajnos más falvakban is a hagyományőrzés kihaló félben van. Ennek ellenére igyekeznek tenni azért, hogy ezt a hanyatló tendenciát megállítsák, de hiába van hagyományőrző szakkör és citera csoport, ha a néptáncsoportban 40 év után már nem volt lelkes utánpótlás. Azt is kiemelte, hogy meglátása szerint a lakosság nincs azzal tisztában, hogy a községben milyen történelmi és identitást képző emlék áll rendelkezésükre, ezáltal nem is érdeklődnek iránta. Mindezek után nem tudja teljességgel sikeresnek elkönyvelni a Kun találkozót sem, hiszen a meghívott fellépők hasonlósága miatt kevésbé népszerű a lakosság körében.

A költségvetés a következőképpen alakul: a szakember készít egy éves költségvetést, majd rendezvényekre lebontva egy részletes tervezetet is, amelyet az önkormányzat véglegesít. Nagyon figyelmesen és tudatosan felméri az infrastruktúrát, hogy melyek azok az eszköz és szolgáltatás kiadások, amelyekre szükséges költeni. Ilyen például a vizesblokk, a biztonsági szolgálat vagy a színpadtechnika. A fő forrás, amelyből gazdálkodnak, az önkormányzat költségvetése, amennyiben ez kevésnek bizonyul, akkor a helyi vállalkozók pénzzel, termékekkel, kétékezi munkával segítenek. A közművelődési szakembertől azt is megtudtam, hogy további kiadás lehet egy fizetett fellépő, amennyiben hívnak, valamint a meghívott vendégek étkeztetése és a többlet áram igénylése is.

Polgármester asszony büszke arra, hogy vannak a településen önzetlen támogatók, vagyis mecénások, akik felajánlásukkal teszik szebbé, mozgalmasabbá a rendezvényeket. Legyen szó egy alkotó táborban készült padról vagy pedig egy csillagvizsgálóról, amelyek a Kiskun Emlékhelyet díszítik, gyarapítják, de anyagi támogatója is mindig akad a rendezvényeknek és a településnek. A közművelődési szakember említést tett egy helyi lakosról, aki elhivatott támogatója kun identitásnak, pénzösszeggel támogatja a kun találkozót, de népi ruhát is ajánlott már fel az emlékhely részére.

A rendezvények látogatottsági összetétele kapcsán azt tudtam meg a polgármester asszonytól, hogy meglátásuk szerint a hagyományőrző rendezvények kevésbé érdeklik a fiatalabb generációt. De sokat számít az is, hogy a gyerekek milyen családban nőnek fel, hiszen ha fontos a családnak például a néptánc, a népdal akkor nagy valószínűséggel a gyerekek is képviselik ezt a vonalat. A szervező munka során igyekeznek szem előtt tartani, hogy kit is

céloznak meg egy-egy rendezvénnyel és azon belül egyes programelemmel. De a fiatalok kapcsán a helyben tartás is állandó küzdelmet jelent.

Az interjúalanyok meglátása szerint a látogatók nagy részéről elmondható, hogy a szabadidő eltöltése miatt keresnek fel egy-egy települési rendezvény, hogy eltöltsenek egy kellemes napot az otthonukon kívül. Ebben a két alanyom véleménye egyezik, viszont a szakember szerint a fizetett fellépő, valamint az étel és ital fogyasztás miatt is sokan látogatnak ki. Polgármester asszony szerint közösségi összetartozás nélkül nincs rendezvény. Ennek kapcsán beszélgettünk a település hagyományőrzése és imázsépítése kapcsolatáról is, amelyről úgy vélekedik, hogy nincs egyik nélkül a másik. Ezzel szemben a közművelődési szakember a hagyományőrzést helyezi előtérbe, véleménye szerint az imázsépítés kevésbé fontos.

Polgármester asszony bizonytalanságának adott hangot a jövővel kapcsolatban. Belátja, hogy az urbanizáció ellen nem tudnak tenni, főleg a városoktól távol eső falvak azok, amelyek folyamatosan elveszítik népszerűségüket és a lakosságukat. Ennek ellenére azért dolgoznak, hogy minden rendezvény sikeres legyen, mindenki, aki kilátogat, jól érezze magát, az előre eltervezett célokat meg tudják valósítani, és a fiatalokat helyben tudják tartani. A közművelődési szakember azért kihívást is lát, kihívást a maga számára, mégpedig azt, hogy színesebbé, változatosabbá tegye a rendezvényeket, hogy megőrizze azok népszerűségét.

4.1.3. Csólyospálosi interjúk

Csólyospáloson az előzőkhez hasonlóan két interjút rögzítettem. A település polgármestere már hosszú évek óta, egészen pontosan 18 éve látja el a vezetői feladatokat. A közösségi munka mindig is közel állt hozzá, már polgármestersége előtt is kivette a részét a település életének javításában. Sokat mondott hitvallása, hogy betonból, aszfaltból és téglából nem lehet közösséget építeni, azt csak rendezvényekből lehet, amelyből szerencsére bőven akad a településen. A fejlesztés az állandó értékmérője, azért dolgozik a mindennapokban, hogy szeretett települése minél inkább fejlődni tudjon.

A közművelődési szakember hasonlóan a település vezetőjéhez évek óta, pontosan hét éve alakítja a helyi kulturális életet, amely idő alatt szakképzettséget is szerzett. Büszke arra, hogy a hobbiját, amely a kemencés ételek készítése, sikerült a közösséggel megismertetni, és arra is, hogy a kemencében sült pogácsa azóta is a rendezvények egyik kedvelt eledele.

A helyi nagyobb rendezvények többsége a hagyományok ápolására épül. Ezeken túl polgármester úr a civil szervezetek munkáját is kiemelte, akik saját maguk szervezett eseményekkel színesítik a programkínálatot. Különösen jól tud a hivatali és a civil szféra együttműködni, mindenben számíthatnak egymás segítségére. Az önkormányzat azzal köszöni

meg a civilek munkáját, hogy a terembérlésért nem számít fel díjat, illetve ha szükséges, tárgyi eszközöket is kölcsönöznek számukra.

A hagyományőrző események évtizedes múltra tekintenek vissza. A közművelődési szakember azt is elmondta, hogy évről évre ugyanazokkal a rendezvényekkel működnek. Polgármester úrtól megtudtam, hogy a Tavaszköszöntő zenei fesztivál már 21 éve az éves rendezvénynaptár része, ahol a helyi tehetségek tudnak bemutatkozni. A nyári birkapörköltfőző fesztivált idén 20. alkalommal tudták lebonyolítani, amely program bővelkedik a sportban, kulturális műsorokban és a pusztai nép hagyományos étele, a birkapörkölt köré épül. A szüreti felvonulást már a nyolcvanas évektől kezdve tartják, azóta természetesen alkalmazkodva a mostani kor igényeihez, megújult a rendezvény. Már nem csak az étkezésről szól a felvonulás, hanem teret adnak a művészeti csoportoknak, akik étkezés előtt műsort adnak, majd pedig a felvonulás közben több megállón is tánccal és zenével vigadnak.

Beszélgettünk arról, hogy hogyan tudják a mai modern világot a rendezvények kínálta hagyományőrzéssel összhangba hozni. Polgármester úr belátja azt, hogy a programokat mindig a lakosságnak, a látogatóknak szervezik, persze vannak biztonsági előírások, jogszabályi előírások, amelyeket minden esetben be kell tartani. Ugyanakkor, ahogyan a világ változik, úgy kell a szervezőknek is változni, hiszen felnőtt egy új generáció, akiknek szükséges kedvezni, máskülönben elfordulnak, érdektelenné válnak. A szervezők felelőssége, hogy ezt a nehézséget áthidalják, megoldást találjanak rá. A közművelődési szakember más megvilágításba helyezte a hagyományőrző rendezvényeket. Véleménye szerint a kistelepüléseken élő gyerekek ebben szocializálódnak, a család alakítja ki és erősíti az identitástudatot, sok esetben a szülők és nagyszülők együtt élnek a hagyománnyal, őrzik azt.

Szervezés tekintetében összhangban volt a két interjúalanyom. Egymást erősítették abban, hogy közösen, egy csapatként dolgozik együtt a közművelődés és az önkormányzat. Arra is kitértünk, hogy kistelepülésen nincs minden feladatra külön-külön humán erőforrás, így sok esetben mindenkinek szükséges mindennel foglalkoznia. Polgármesterként a legfőbb feladat, hogy figyelje a rendezvény előírással működését, szabályszerűségét. A rendezvény szervezői stábjában maximális demokrácia működik. A program iránymutatója mindig a településvezető, mert elmondása szerint nagyon sok településre látogat el, ahol megfigyeli, hogy mire van igény, mi tetszik az embereknek, melyik korosztály mikor látogat egy programot. Emellett a jó ötletet szívesen fogad a szervezőktől, és ha lehetséges, finanszírozzák a megvalósítást.

A beszélgetés során a szüreti felvonulás, mint a falu legrégebbi rendezvénye felé kanyarodtunk. A közművelődési szakember hosszan beszélt a történetiségről, hogy

évtizedekkel ezelőtt minden gazda termesztett szőlőt, készített bort. Minden háznál legalább egy mezőgazdasági munkára fogható ló dolgozott. Az akkori népművelő ötlete volt, hogy a nehéz munka végeztével jöjjenek össze egy étkezésre és borkóstolóra a gazdák. Az eltelt években sokat változott minden. Szőlőt már alig termeszt valaki, lovat pedig hobbiból tartanak. Az évek során folyamatosan átszervezték a szüreti felvonulást, így került be a programba a művészeti csoportok műsora, a csőszpároknak öltözött fiatalok tánca és a gyerekek számára népi játszóház is. A csoportok, akik műsort szolgáltatnak, szíveségből jönnek a településre. A helyiek pedig azért lépnek színpadra, hogy megmutassák azt az értéket, amelyet ők képviselnek. Azt is megtudtam az alanyoktól, hogy amennyiben nem helyi fellépőt hívnak, akkor nagyon fontos a lakosságnak, hogy népszerű legyen az, aki műsort szolgáltat. A lakosság olyat akar látni és hallani, akit lát a tévében és hall a rádióban.

A lótartás szabadidős tevékenységgé alakult az eltelt évek alatt, azonban az a maroknyi család, akiknek fontos a lovas hagyomány, egyesületet hozott létre, és azóta is minden szüreti felvonuláson meg tudják mutatni a fogatot, a lovakat. A településen nagyban lehet számítani a lakosságra, akik önzetlenül állnak a rendezvények mellé, legyen ez akár pogácsasütés, pörköltfőzés, sátorállítás. Fontosnak tartja a település vezető, hogy azokról is beszéljen, akik látogatóként jönnek, hiszen nélkülük nem lenne rendezvény, miattuk dolgozik mindenki. A két réteg – szervezők és látogatók - egymásra vannak utalva.

Természetesen a látogatók is más-más céllal látogatnak egy rendezvényt. A szakember nem látja egységesnek a látogatók motivációját, minden programelem vonzó valakinek. Van olyan, aki csak az étel miatt érkezik, van olyan, aki a fizetett fellépő miatt, és olyan is, aki szabadidejét szeretné eltölteni kellemes társaságban. Ebben egyetértett a két alanyom.

Finanszírozás tekintetében a szüret az egyik legolcsóbb települési rendezvény. A felmerülő költséget az önkormányzati költségvetés terhére számolják el, amennyiben lehetőségük van rá, akkor pályázati forrást is felhasználnak. Mindkét alanyom kiemelte, hogy a településen kiemelkedő a lakossági támogatás. A helyi vállalkozók anyagilag rendszeresen támogatnak rendezvényeket, de a lakosság köréből is akadnak anyagi támogatók.

A támogatás kapcsán kitértünk a helyi mecénásokra is. Ennél a pontnál eltért a két alanyom véleménye. A közművelődési szakember nem tudná egyértelmű senkire sem azt mondani, hogy mecénás, de azt elmondta, hogy vannak támogatók, de őket nem sorolná ebbe a kategóriába. Polgármester úr viszont máshogy vélekedik erről. Amikor elkezdik szervezni a programot, akkor külön értesítés nélkül megjelennek a lakosság köréből a támogatók, akik azért teszik ezt, mert nem akarják, hogy a rendezvény megszűnjön. Azt is elmesélte, hogy a helytörténeti gyűjtemény létrehozásakor is egy helyi lakos ajánlotta fel a felújítási munkálatok

anyagi költségeinek viselését, mert számára fontos volt az, hogy tárgyi emlékek legyenek a faluban. Sok évvel ezelőtt a tűzoltó autó vásárlásakor is a lakossági felajánlásoknak köszönhetőn tudták az adás-vételt lebonyolítani. Éppen ezért azt gondolja a vezető, hogy messze földön híres az összefogás a községben és vannak mecénások településén.

A paraszti kultúra és az imázsépítés esetében sem feltétlenül értett egyet a két alanyom. A közművelődési szakember úgy látja, hogy a munkája során a hagyományőrzésre kerül nagyobb hangsúly, hiszen a régmúlt emlékeit elevenítik meg a mai napig. A polgármester úr viszont úgy vélekedik erről, hogy fontos, hogy egy település ki tudjon tűnni a többi közül. Ő és az önkormányzat már a vármegyében megismertették, hogy a birkapörkölt, az csak csolyospálosi lehet, de szeretné, ha ez országos szinten is ismert lenne.

A rendezvény jövőjét illetően mindketten optimisták. Jól bejáratott, nagy múlttal rendelkező események ezek a falu életében, amelyhez az alapok stabil lábakon állnak. Változtatni, újítani mindig szükséges, hiszen újabb és újabb generációk nőnek fel, akiknek kedvezni kell. De ennél is fontosabb, hogy amíg vannak tenni akaró emberek, akik beleteszik a munkát, fenn tudnak maradni a rendezvények.

4.2 Kérdőíves kutatás a látogatók körében

Kutatásom során saját kérdőíves adatgyűjtést is végeztem a kiválasztott rendezvények alkalmával, amelyek egy aktuális állapotot rögzítenek, vagyis a 2024. évi kistelepülési hagyományőrző rendezvények látogatóiról adnak képet: melyik korosztályhoz tartoznak, mióta lakói a vizsgált településnek, hogyan töltik el a szabadidejüket, mennyire vesznek részt a települések rendezvényeinek alakításában, milyen motivációkkal érkeznek a rendezvényekre, milyen magas összeget költenek a látogatott rendezvényen és az esetleges javíthatósági javaslatokra is vonatkozott kérdés.

Az adatgyűjtés két formában zajlott. A kérdőívek egy részét papír alapon, a másik részét online töltötték ki a rendezvények napján a felkért látogatók. Az idősödő generáció számára biztosítottam a papíron való kitöltést, akik biztonságosabban tudták ezt a formát kezelni. Az online kérdőívet a rendezvény napján, az emberek megállításaival tudtam rögzíteni, erre alkalmas, internettel rendelkező tableten, anonim módon. Azzal, hogy a helyszínen vettem a mintát, nagy volt a valószínűsége, hogy a megkérdezettek jól informáltak a témát illetően és nagy százalékban az összes kérdés megválaszolásra kerül.

A kérdőív felépítése során használtam nyitott, zárt és skálás kérdéseket is alkalmaztam.

A kérdések összeállításában nagy segítségemre volt az írott szakirodalom, ezen belül a *Találkozások a kultúrával* 6. és 7. kötete (Dudás 2005; Hunyadi 2005). A kötetek közel húsz

éve jelentek meg. Nem gondolom, hogy elavult lenne a felderített eredmény, inkább inspirálónak találtam, jó kiindulópontnak a saját adatfelvételemhez, hiszen a művelődéstudománynak folyamatosan szüksége van a kutatásokra, felmérések ismétlésére, mert a változékony gazdasági, társadalmi, technológiai légkörben a művelődési lehetőségek, szokások és igények is folyamatosan változnak.

4.2.1. A résztvevői oldalról nézve

Az adatgyűjtés során három kistélepülés négy rendezvényén vettem fel kérdőíveket összesen 98 alkalommal. Az első kérdés máris egy válaszadás nyílt kérdés volt, hiszen szerettem volna befolyásolás nélkül felderíteni, hogy mi az első gondolata az embereknek, ami eszébe jut egy helyi rendezvényről. A válaszok sok esetben hasonlítottak egymásra, így nagy arányban megjelentek a következő válaszok: szórakozni jött, a család vagy barátok miatt érkezett, szereti a faluja rendezvényeit és magát a települést is. Kevesebben válaszoltak úgy, hogy a hagyományok miatt vagy épp szabadidőt eltölteni, de akadt olyan is, aki csupán az ételért vagy az italért érkezett, vagy éppen a szervező stáb tagja vagy közösségi szolgálatot teljesített.

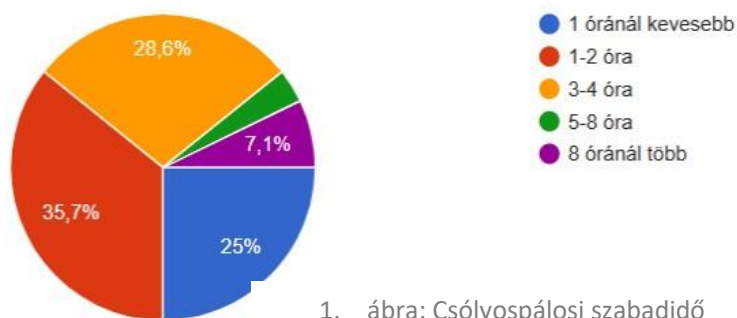
A megkérdezettek közül több nő töltötte ki a kérdéssort, mint férfi. Az utóbbi csoportot nehezebb volt megszólítani, jóval elutasítóbbak voltak a megkeresés során, miközben a rendezvényen a nemek aránya megfigyeléseim szerint úgy alakult, hogy egyenlő arányban vettek részt férfiak és nők is. A kitöltők átlagos életkora két település esetében 50-65 év közé tehető, míg egy településen inkább a 31-40 éves korosztály volt a közlékenyebb. A rendezvényeken végig jelen voltam, így meg tudtam figyelni, hogy a szakemberek által elmondottaknak megfelelően a közönség összetétele folyamatosan változott programról-programra, eseményről-eseményre. Ez így rendben is van, hiszen cél volt minden korosztály kiszolgálása, én pedig több korcsoportot elérhettem így.

Az iskolai végzettség tekintetében nagyon különbözőek a települések és ez a mintámban is tükröződik. Csőlyospáloson, ahol a lakosság nagy része manapság is mezőgazdasági munkából él a legalacsonyabb az iskolázottsági arány, nagy számban nyolc általánossal és szakmunkás vizsgával rendelkeznek. Móricgáton ahol szintén a mezőgazdaság a fő ágazat, már nagyobb arányban jelennek meg az érettségivel rendelkezők. Szank esetében ahol már inkább az ipar foglalkoztatja a legtöbb embert a megkérdezettek közel húsz százaléka válaszolta azt, hogy felsőfokú végzettséggel rendelkezik, a többi két község esetében ez a szám elenyésző. Ezzel arányosan alakult a munkaerőpiaci státusz is, hiszen a legnagyobb arányban foglalkoztatottak válaszoltak, kisebb számban inaktívak és vállalkozók. A jövedelmi adatoknál egy település esetében azt tapasztaltam, hogy sok kitöltő nem kívánt válaszolni erre a kérdésre,

így náluk ez az adat nem tükrözi a valós bevétel nagyságát, míg a másik két község kitöltői jelöltek be összeget, így kiolvasható a diagrammból, hogy a lakók átlagos jövedelme 200-300 ezer forint közé tehető.

A válaszok nagy részében azt jelölték az alanyok, hogy születésük óta a településen élnek, ennek ellenére alacsony számban tagjai bármilyen közösségnek. Az is kiderült, hogy a kitöltők között olyanok is vannak, akik már elvándoroltak városokba, de szeretnek visszatérni a szülőfalujukba, mert érzelmi vagy családi szálakkal még kötődik, és kevés volt azok száma, akik csak azért érkeztek, hogy lássanak egy programelemet, vagy pedig kóstoljanak helyi ízeket. Ha tovább elemzem az adatokat, akkor kiderül, hogy egy átlagos munkanapot tekintve 1-2 óra szabadidővel rendelkeznek a lakosok, amelyet a legtöbben tévénézéssel, kirándulással, okos eszközök használatával töltenek.

Mivel a kutatásomban nem vizsgáltam a három település minden rendezvényét, ezért kíváncsi voltam arra, hogy a lakosság, milyen más rendezvényekre látogat el, amelyet a falujában szerveznek. Mivel Csólyospáloson és Szankon végzett interjú során azt erősítették meg a szakemberek

1. ábra: Csólyospálosi szabadidő

és a vezetők, hogy számos rendezvény áll rendelkezésre, amelyen vegyes korosztály jelenik, nagyon érdekelt ennek a résznek az eredménye. Ez képet ad arról, hogy a lakosság mennyire tájékozott a településén, illetve, hogy a bejáratott rendezvények híre valójában eljut-e az emberekhez. Móricgáton az interjúkból kiderült, hogy két-három főbb rendezvény van a településen, ezen felül a csekély költségvetés miatt nincs lehetőség többet szervezni. Ez a lakossági kérdőívekből megerősítésre került. Elmondható, hogy a válaszok alapján a település lakóihoz eljutnak a rendezvények, mind az önkormányzat részéről, mint a civilektől. A legtöbb válaszban a kacsafesztivál, a szüreti felvonulás, az advent és családi napok – amelyet a civilek szerveznek és finanszíroznak – kerültek rögzítésre.

Csólyospáloson és Szankon sajnos a lakosság nem jelezte vissza a rengeteg rendezvény ismeretét. Szinte az összes válaszból a falunap, kun találkozó, tavaszköszöntő ünnep, szüreti felvonulás rajzolódott ki. A kisebb rendezvényekből egyet sem említettek meg, így sajnos azt az eredményt mutatja a kérdőív, hogy az érdektelenség vagy pedig a tájékoztatás hiánya miatt távol maradnak ezektől a programoktól (ami további feltárást igényel a kutatás lezárultával).

A lakosság aktivitásával kapcsolatban is beszélgettem az interjúalanyokkal, ezért a kérdőívben helyet kapott az a kérdés, hogy „részt szokott-e venni a programok tervezése és/vagy szervezése folyamatában, vagy a rendezvényen önkéntesként?” Mivel az interjúk során nagyon nagy összefogást és társadalmi megmozdulást említettek az alanyok, ezért érdekesek ezek a számadatok. Szank esetében polgármester asszony kiemelte, hogy közösségi összefogás nélkül nincs rendezvény, ám a válaszok alapján a legtöbb megkérdezett nem vesz részt semmilyen közösségi rendezvényt támogató folyamatban.

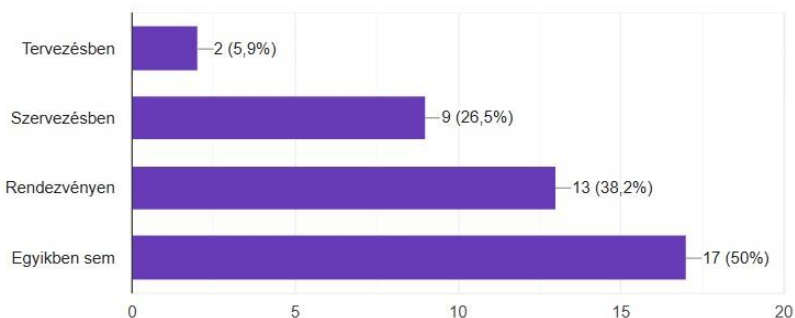
Móricgát esetében, ahol szintén a közös munkát emelték ki a vezetők és a lakosság magas részvételi arányát a tervezésben,

szervezésben, Szankhoz hasonlóan nem nyert bizonyítást a kérdőívekből. A legtöbben egyik folyamatban sem vesznek részt, csupán látogatói az eseményeknek.

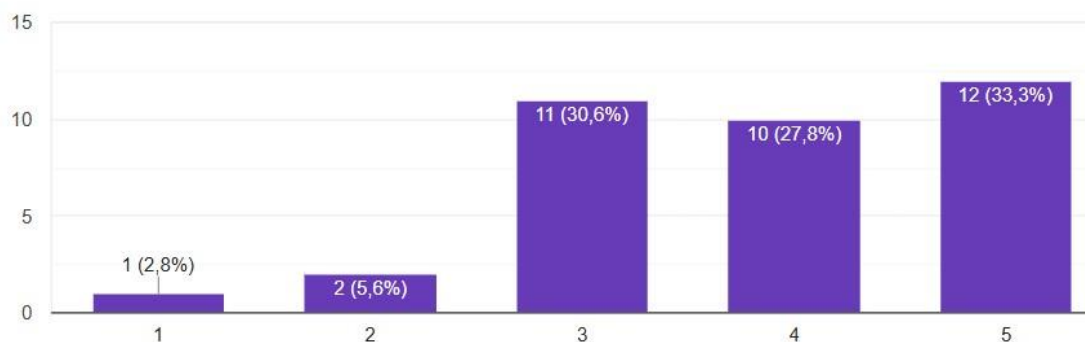
Csolyospáloson, ahol kimagaslóan magasra értékelték az interjúalanyok a lakossággal való közös munkát és az önkéntesek segítségét, mind igazolást nyert a kérdőívekből. A legtöbb válaszban azt jelölték, hogy a rendezvényen önkéntesként teszik a dolgukat, segítik a rendezvény sikeres lebonyolítását.

Abban a kérdésben, hogy kivel járnak a rendezvényekre, a látogatók részéről egyforma válasz érkezett mindkét vizsgálati eszköznél. A kérdőíves vizsgálatban szereplő adatok mind azt mutatják, hogy a családdal és a barátokkal szeretnek a lakosok települési rendezvényre járni. Az is kiderült, hogy a közösség, a család, a hagyományőrző programok, valamint az ingyenes műsorok látogatása motiválja a látogatókat abban, hogy részt vegyenek a rendezvényeken. A látogatható programelemek közül nagyon sok válasz érkezett a nyitott kérdésre. A legtöbben a hagyományőrzés és a gyerekprogram miatt mentek el a vizsgált rendezvényre, de sokan a fellépőt szerették volna látni és hallani. Ezeknél kevesebb válasz érkezett az étkezésre és büfé szolgáltatás miatti látogatásra. Mindezekből adódóan, arra a kérdésre, hogy mennyire fontos a hagyományőrzés a településen minden településre egységesen a „nagyon fontos” válasz érkezett.

2. ábra: Móricgát, lakossági tevékenységek a rendezvények kapcsán

Az alapvető elégedettségre is rákérdeztem a kérdőívben. Ez a kérdés az interjúk során a modern világ hagyományokkal való összekapcsolása során merült fel. Csólyospálos esetében maximálisan elégedettek az emberek a rendezvényekkel. Ez összefüggésben lehet azzal, hogy ezen a településen a legnagyobb az önkéntes segítők száma. Móricgát esetében is nagyon elégedettek a rendezvénnyel, ez betudható annak, hogy kevés fesztivált szerveznek a faluban. Szankon viszont sokkal többen elégedetlenek a helyi kulturális programokkal, mint a másik két vizsgált településen, annak ellenére, hogy a szervező munkában résztvevők száma magas volt.

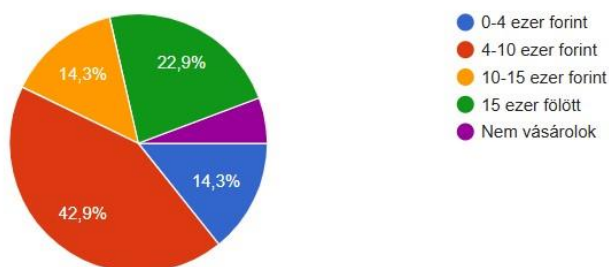

3. ábra: Szank - Elégedett-e a települése kulturális életével?
1 teljes mérték elégedetlen; 5 teljesen elégedett

Mivel pályamunkám egyik fő irányvonala a hagyományörzés mellett a financiaális kérdések, így arra vonatkozóan több kérdést is feltettem, hogy mennyire fontos egy rendezvény alkalmával, hogy tudjon vásárolni, és ha már vásárol, akkor mekkora összeget hajlandó elkölteni. Szank esetében kiemelten fontosnak gondolják, hogy tudjanak költeni, Móricgáton már kevésbé tartják ezt fontosnak, míg Csólyospáloson szinte a legtöbb elhanyagolhatóan érzik a vásárlási lehetőséget. Az elköltsöt összeg mértékéről elmondható, hogy Csólyospálos esetében magas azok száma, akik semmit sem költenek egy hagyományörző rendezvényen, Móricgáton már bőven akadnak olyanok, akik tízezer forintot is hajlandóak költeni, Szankon viszont a nagyon sokan tízezer forintig vagy éppen afölött költenek.

Az első körös adatgyűjtés során, ahol az interjúkat rögzítettem, sokat beszélgettünk a hagyományörző rendezvényekről. Mennyire tudják megőrizni azt, hogyan tudják a látogatókat érdekeltsé tenni, az ifjúságot is megmozgatni. Erre nagyon sok módszertant és kistelepülési jellegzetességet hoztak fel, és megjelent az is, hogy talán már nem is annyira divatos hagyományt őrizni, hiába a szakemberek és településvezetők munkája.

4. ábra: Szank elköltsöt összeg egy rendezvényen

Szerettem volna felderíteni, hogy a lakosság hogyan vélekedik az általam vizsgált rendezvényekről, így nyitott kérdés formájában őket is megkérdeztem a hagyományőrzésről. Csólyospálos esetében egyetértének azzal, hogy megvalósul a hagyományőrzés, mivel a pusztaiak ételét, a birkapörköltet eszik ebédre, amely előtt helyi vagy környékbeli népi művészeti csoport mutatkozik be, és a lovas felvonulást is ide sorolják. Móricgát esetében, ahol a kacsafesztivált és szintén a szüreti felvonulást vizsgáltam, ugyancsak elfogadja a lakosság a hagyományőrzést, a kacsáételek készítése és az elszármazottak találkozása miatt. A szanki rendezvény tekintetében – kun találkozó és a település születésnapja – már csak részben érzik a hagyományőrzést a lakosok. Az elmúlt években fellendülő olajipart szeretnék, hogy hangsúlyosabb legyen, de azt elismerik, hogy a község kiadványai nagyban hozzájárulnak a hagyományőrzéshez.

A kérdésekre adott válaszokból az látszik, hogy alapvetően a vizsgált eseményeket a közösségi találkozások lehetőségeiként tartják számon a megkérdezettek, de nagyon sokan vélekednek úgy, hogy fontos, hogy ezekkel a rendezvényekkel a település imázsának az emelése is megtörténjen. Ezeket követi a helyi hagyományok ápolása és utolsó helyre a pénzületi nyereséget sorolták. Számomra meglepő eredmény, hogy az imázs építés előbbre sorolódott, mint hagyományok, értékek ápolása, hiszen az interjúk során nem ezt erősítették meg az alanyok, hanem pont az ellenkezőjét.

A javításra váró feladatok közül nagyon sokan a színvonalasabb előadó meghívását emelték ki, mint fizetett fellépőt, de a helyi közösségek felkarolása, az ifjúság nagyobb számú bevonása, több program szervezése, hatékonyabb kommunikáció, több gyerekprogram és még a rossz minőségű közutak helyreállítása is a helyet kapott a felsorolásban.

4.3 Terepmunkanapló, tapasztalatok

A terepmunkám során a résztvevő megfigyelés célja az volt, hogy kiegészítsem az interjú alanyok meglátásait, a látogatókkal kitöltött kérdőívekkel, ugyanakkor én magam is részese lehessen és átéljem az eseményeket, hogy belülről tapasztaljam meg azokat. Szerettem volna én magam is megélni a pillanatot, egy-egy nap erejéig eggyé válni a helyi hagyományokkal, meglátni a településen élők értékeit, bepillantani identitásukba, megérteni a lakosság kilátogatásának okait. Ezeket a megfigyeléseket a helyszínen jegyzetekben rögzítettem, hogy bármikor visszakereshető és felidézhető legyen.

Mikrokutatásom első vizsgált rendezvénye **Szankon, a Kun találkozó** volt, amely az idei évben a település születésnapjának ünneplésével egy időpontba került. Így a hangsúly nem a kun hagyományokra helyeződött, hanem a fizetett fellépőre és a különböző árusokra, mint

például ékszerek, gyerekjáték, kürtöskalács, lángos. Kevés standon találtam kézműves termékeket, mint például a levendula zsákok, nemezből készült bábok. Közvetlenül a bejáratnál Szank település saját kiadványait is elérhetővé tették a szervezők fizetett formában. Sajnos a helyszínválasztás idén nem a Kun Emlékhelyre esett, hanem a falu központjában található piactérre és annak zöld növényes környezetére.

A kun találkozóból kevés maradt az idei évben, csupán a kun települések vezetőinek tartottak zárt körben értekezletet és tapasztalatcserét. Sajnos sem a helyszínválasztás, sem a program nem hirdette a kun hagyományokat. Ha a hagyományőrzést tekintem, nem volt szerencsés választás a két rendezvényt egy időben tartani, mert így a fesztiváljelleg nagyobb hangsúlyt kapott. A programkínálatban megjelent a fizetett fellépő, aki elég sok érdeklődőt vonzott, de a büfénél is sokan álltak egy kis frissítőért.

A napot lovas felvonulással indították a szervezők, amelyet a helyi lovas egyesület segített megszervezni. Ők az a civil szervezet, akinek fontos a lovas hagyomány és szeretnék megmutatni a hobbijukat, megszerettetni a falu népével a lovassportot. Ezzel szinte azonos időben a helyi motorsport egyesület ügyességi pályán mutatta be tudását. Mindeközben a település vezetői kun gyűlést tartottak a Közösségi szintérben. Kora délután az ünnepélyes megnyitó keretében adták át a települési kitüntetések és köszöntötték a 150 éves Szankot. Ennél a programelemnél a résztvevők közül az idősebb korosztály képviseltette magát nagyobb arányban. Ez egészen a fizetett fellépőig megfigyelhető volt, de azt is megfigyeltem, hogy a 30-40 éves korosztály inkább a sátor melletti padok és asztalok körül telepedett le, ahol beszélgetve, ételt és italt fogyasztva töltötték az időt. A gyerekműsorra sok család összegyűlt a sátor alatt, de őket már a következő programelem nem tartotta a színpad előtt. Az ifjú generáció szintén nem a színpad előtt töltötte az időt, hanem a sátor melletti erősemler versenyen.

Összességében azt a következtetést tudom levonni, hogy a fizetett fellépő vonzotta a legtöbb embert, de nagyon sokan a közös szabadidő eltöltését helyezték előtérbe. Úgy tűnik, hogy a baráti társaságok és családok elsősorban egy jó találkozási pontot látnak a rendezvényben. Abban viszont igaza volt a településvezetőnek, hogy minden programelemmel más korosztályt igyekeznek megszólítani.

Az is igazolást nyert, hogy a civil szervezetek nagyban hozzájárulnak a rendezvényekhez, hiszen két egyesület is szervezett háttérprogramot, amely igazolta a település vezetőit és a közművelődési szakembert. Ha megfelelő keretösszeg állna rendelkezésre a két eseményre, bizonyára két időpontban tudott volna megvalósulni, ebben az esetben pedig a kun találkozó hagyományőrző jellege is jobban ki tudott volna emelkedni. Így a közösségi

szakember által elmondottak nyertek igazolást, miszerint a lakosság nagy része nincs tudatában a kun identitásnak.

A települési imázs emelésére is történt kísérlet, hiszen a szanki kiadványokból készült stand bővelkedett a települést népszerűsítő kiadványokban, szóróanyagokban bár ennek hatékonyságát nem volt módom mérni.

Kutatásom második rendezvénye, amelyen részt vettem a **Kacsafesztivál Móricgáton**. A reggeli órákban, főzőversennyel indult a nap. A bográcsokban és a sütőkben főként kacsahúsból készült étek készültek. A főzés kisebb-nagyobb létszámú csapatokban történt, és voltak közöttük olyanok, akik a szomszédos településekről érkeztek. A délelőtti folyamán magán kezdeményezés révén pusztai futóversenyre várták a sport szerelmeseit. Látogatóból kevés akadt még a délelőtti órákban. Az ebéd során szintén a kacsahúsból készült ételeket mutattak be. Sok látogató érkezett az ebédre, amelyet térítés fejében tudtam megvásárolni. Az árusok közül főként az étel és ital árusok jelentek meg, akik rétest, kürtöskalácsot, fagyit árusítottak. A nap folyamán főként a sátor alatt gyűltek össze az emberek.

Itt említem meg, hogy a fesztivál nevet viseli a rendezvény, ám véleményem szerint túlzó az elnevezés. Egy napig tartott a kacsanap, egy fizetett fellépője volt és nem vehető észre, hogy gazdasági hasznot hozott volna község életében. Azt a következtetést tudom levonni, hogy kacsafesztivál inkább a szórakoztatást helyezi előtérbe, mintsem gazdasági hasznot hozzon valakinek a faluban. Ugyanakkor a hagyományőrzés úgy látom, hogy megvalósult, hiszen a kacsza, mint fő megélhetési forrás köré szerveződött a nap. A közösségépítés a főzőversenynek köszönhetően megvalósult a rendezvényen.

A programkínálatban tombola sorsolásra is sor került, ahol a helyi vállalkozók kisebb-nagyobb értékben tettek felajánlást, népszerűsítve ezzel tevékenységüket és az általuk előállított termékeket. Ennek kapcsán érdekes kérdés, hogy kulturális alapú gazdaságfejlesztésről beszélhetünk-e egy ilyen rendezvénynél. Egyrészt a szervezők a kacsafesztivállal a fő megélhetési forrást mutatják be, természetesen vállalkozók segítségével, akik számára jó reklám ez a rendezvény. Hosszú távon érdemes lenne kutatni, hogy érezhető-e gazdasági növekedés a népszerűsítő eseményt követően.

Móricgáton további egy rendezvényt vizsgáltam, amely a **szüreti felvonulás** volt. Ahogyan már feljebb jeleztem, a kedvezőtlen időjárás miatt a felvonulás elmaradt, csupán az önkormányzat által biztosított szendvicsebédet tudták megtartani. Ennek ellenére sok érdeklődőt vonzott az esemény és végül a csőszpárok is megérkeztek, népviseletben. A félig megtartott rendezvényen közel háromszáz fő jelent meg, így azt a következtetést tudom levonni,

hogy egy igazán összetartó közösség a látogatói csoport. A kérdőívek alapján azt az eredményt kaptam, hogy a közösség és a család a fő szempont a látogatáskor.

A szüreti felvonulást civil szervezetek is támogatták. Azt is megtudtam, hogy a civilek szívesen vállalnak bármilyen feladatot a rendezvényen, hiszen szeretik a településüket, és felismerik, hogy a szűkös anyagi keretek mellett szükséges az ő munkájuk és támogatásuk.

Móricgát esetében azt a megállapítást tudom hozni, hogy összességében jól látják a megkérdezett interjú alanyok a településen zajló rendezvényeket, ahol némi eltérést tapasztaltam, az a lakosság szoros részvétele a tervezés és szervezés során. Ugyanis ezekre a kérdőívekből nem derült fény és a rendezvényen is úgy tapasztaltam, hogy inkább résztvevői a látogatók a rendezvények, mintsem segítői.

A negyedik esemény, amely kutatásomban helyet kapott, a **csólyospálosi szüreti felvonulás**. A napot a délelőtti órákban kezdték azzal, hogy a fogatosokat és a lóhátasokat várták. Zárt udvaron belül zajlott a gyülekezés, a teremben már a beterített asztalsorok várták az enni vágyókat. A rendezvényen művészeti csoport előadását is láthatták az érdeklődők. Korosztály tekintetében főként az idősebbek vettek rész. Ugyan a lovasok között találkoztam a fiatalabb generáció képviselőivel, de számuk elenyésző volt az idősebbekhez képest. Az ősi étel, a birkapörkölt is az asztalra került a műsor után, közben helyi házi borász által fejajánlott borkostolóval várták a látogatókat. Miután felsorakozott minden felvonulni vágyó, el tudott indulni a felvonulás a falu utcáin. Sokan érkeztek a környező településekről is, de úgy tapasztaltam, hogy a település méretéhez képest kevesen látogatták a felvonulást. Voltak olyanok is, akik az étkezés után már nem indultak el felvonulni, de voltak olyanok is, akik elvitelre kérték az ételt.

A rendezvény a maga nemében őrizte a hagyományokat, de úgy értékelem, hogy mivel már hosszú évek hagyománya a szüreti felvonulás, nem ígért újdonságot, ezért látogatták kevesen. Ahogyan az interjúalanyok is említették: fontos újítani, mert ha nem teszik, akkor a lakosok elfordulnak. A civil szerveződés – akik lovas egyesületet hoztak létre – bizakodásra ad okot, hiszen kedvezően tudják támogatni az önkormányzat rendezvényét.

Az imázs építés tekintetében a birkapörkölt előkelő helyre került, hiszen ezen a rendezvényen is népszerű volt az étel, amely azt igazolhatja, hogy Csólyospálos tudatosan építi a település imázsát.

5. Befejezés

Mikrokutatásomban szerettem volna felderíteni a vidéki kistelepülések hagyományörző rendezvényeinek alakulását, formálódását. Arra kerestem a választ, hogy a hagyományörzés vagy pedig az imázsépítés a hangsúlyosabb a települések rendezvényei során. Ahhoz, hogy teljes képet kaphassak, igyekeztem több oldalról empirikus tapasztalatokat gyűjteni: interjúkat és kérdőíveket készítettem és terepmunkanaplóban rögzítettem megfigyeléseimet.

Kutatásom során azt tapasztaltam, hogy a szervezők szeretnék a hagyományt megőrizni és ehhez közösséget építeni. Találkoztam kutatásom során a már tipikusnak tekinthető problémával, hogy az ifjúságot nehezen tudják megszólítani a szervezők, de az is kiderült, hogy a helyi lakosság szereti a vizsgált rendezvényeket és fejlesztési ötleteik is vannak mind települési, mind rendezvény-naptár vonatkozásában. Arra is kerestem a választ, hogy mennyire fontos a bevételszerzés. Igazolást nyert, hogy ez a legkevésbé fontos, mert az érkező árusoktól nem kérnek helypénzt, és a fizetett fellépőt –amennyiben szerződtenek – ingyenesen megtekintheti mindenki. Megjelennek a lokális mecénások és a magánszemélyek, akik felajánlásaikkal, munkájukkal segítik a rendezvényeket.

A vizsgált települések esetében a résztvevők nem minden kérdésben nyilatkoztak egybehangzóan. Talán csak véletlen, de a legnagyobb lélekszámú településen (Szankon) volt a legtöbb kritikus hang, ott tartották legkevésbé fontosnak a hagyományörzést és ott költöttek legtöbbet a látogatók, így jobban hasonlított az urbanizált környezetben tapasztaltakhoz. Ahhoz azonban, hogy ki lehet-e jelteni, hogy az 5 ezer fő alatti települések is megosztottak a vizsgált kérdés tekintetében (hogy a 2000 fő alattiak hagyománytisztelőbbek, konzervatívabbak, míg az ennél nagyobbak több modern tartalmat várnak és preferálják a fogyasztást), ahhoz kevés volt a kutatás mintája. Érdemes lenne több település bevonásával kiterjesztett kutatást végezni.

Az imázsépítés kérdése is hangsúlyos, főként a kicsit népesebb településeken, hiszen Pusztai azt derítette fel a kutatásában, hogy inkább már erre helyezik a hangsúlyt a települések. Mindhárom település elismerte, hogy fontos az imázsépítés, ezt leginkább az interjúk igazolják, azon belül is a polgármesterek törekvései, szempontjai között jelent meg. Hiszen szeretnék a rájuk jellemző tulajdonságokat, ételeket, megélhetési formákat minél szélesebb körben megismertetni. Ennek kapcsán vizsgáltam a kulturális alapú gazdaságfejlesztést, mint alapszolgáltatás lehetőségét a kistelepüléseken. Amennyiben az egyedi hagyományokat és az identitásukat formáló emlékeket népszerűsíteni szeretnék, ahhoz szükség van imázsépítésre. Ha ez sikerül, akkor több látogató várható a Kiskun Emlékhelyen, több kacsát tudnak

értékesíteni a vállalkozók, ami gazdasági haszonnal járhat. Az ilyen emelkedés további lehetőségeket teremthet a településeknek, akár fejlesztéseket, beruházásokat is indukálhat.

A kutatásban hagyományörző és közösségépítő rendezvények vizsgálata volt a középpontban. Arra a következtetésre jutottam, hogy megszervezik ezeket a rendezvényeket a hagyományápolás jegyében, melyet a lakosság értékeli, de emellett legalább ilyen fontos motivációja a látogatóknak az, hogy tágabb családjukkal, barátaikkal töltsenek el ott értékes időt. A lakosság ugyanis szabadidejében szórakozni szeretne, kellemesen eltölteni pár órát szerettei körében, amelyre a hétköznapiak nem adnak lehetőséget. Talán ez a legfontosabb feladatunk, hogy úgy hozzunk létre közösséget és őrizzünk hagyományt, hogy közben a látogatóknak szórakozási lehetőséget is tudjunk biztosítani.

A közösségi összefogás segítségével jönnek/jöjjenek létre a rendezvények, ápolják a hagyományokat, miközben a rendezvények és a hagyományok erősítik/erősítik a közösségi összefogást, összetartozást. Eredményeimből úgy tűnik, ez szorul vissza a modern környezetben és már csak a legkisebb (2000 fő alatti) településeken működik igazán. Kiinduló hipotézisem, (mi szerint az 5000 főnél kisebb településeken – a Pusztai Bertalan által vizsgált vidéki városokhoz képest – kevésbé érvényesül a profitorientált szemlélet, a hangsúly a hagyományok megőrzésén és az közösségi élmény megteremtésén van) tehát nem igazolódott egyértelműen, de eredményeim megerősítettek engem abban, hogy egy jelenleginél nagyobb kutatás révén ezt a kérdést érdemes tovább vizsgálni, sőt követni, hogy a jövőben milyen irányú változások lesznek megfigyelhetőek e téren.

Köszönetnyilvánítás

Ez úton szeretném kifejezni köszönetemet a Nemzeti Művelődési Intézetnek, amiért Közművelődési Tudományos Kutatási Program pályázatán támogatásra méltónak találták a kutatási tervemet és hozzájárultak munkám eredményes elvégzéséhez.

Nyilatkozat

Én, Szegesdi Dóra nyilatkozom, hogy tudományos kutatómunkám során nem vettem igénybe a mesterséges intelligencia segítségét a kutatás egyetlen szakaszában sem. A pályamunkában szereplő gondolatok a hivatkozott forrásokból, illetve saját kutatásom eredményeiből származnak.

Irodalomjegyzék

- Bárczi Géza, Ország László (1962): *A magyar nyelv értelmező szótára*
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/> (2024.08.22.)
- Bárdosi Mónika, Lakatos Gyuláné, Varga Alajosné (2005): A kultúra helyzete Magyarországon. *Találkozások a kultúrával*. 4. kötet, Magyar Művelődési Intézet, Budapest
- Pierre Bourdieu rétegződéelmélete (2010): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Gecser Ottó: *Társadalmi rétegződés olvasókönyv*
https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7378/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olasokonyv_szerk_Gecser_Otto.pdf (2024.07.30.)
- Cserné Adermann Gizella, PONYI László (2018): Kultúrakutatás módszertani alapjai. *Tudástár a közösségi művelődésben*. 10. kötet
<https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/02/Tud%C3%A1st%C3%A1r-X.-Kult%C3%BArakutat%C3%A1s-m%C3%B3dszertani-alapjai.pdf> [2024. 04.19.]
- Dudás Katalin, Hunyadi Zsuzsa (2005): A hagyományos és a modern tömegkultúra szerepe a kulturális fogyasztásban. *Találkozások a kultúrával*, 6. kötet, Magyar Művelődési Intézet, Budapest.
- Fodor Ferenc (1995): *Csolyos és Pálos Pusztá története*.
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Csolyospalos/pages/005_csolyos_es_palos.html (2024. 07.14.)
- Forczek Zoltán, Sz. Wilhelm Gábor, Rosta Szabolcs, Besesek Béla, Csertő István (2013): *Szank története*. Szank Község Önkormányzata, Kecskemét.
- Hall, Stuart (1996): A kulturális identitásról. In: Feischmidt Margit (szerk.): *Multikulturalizmus*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Herpainé Lakó Judit (2008): A hagyományok szerepe a kultúrákövetítésben, különös tekintettel a néphagyományra. *Acta Andragogiae et Culturea sorozat* 21. szám 295-300.
https://ccb3a77aef.clvaw-cdnwnd.com/a6c60bcfbff5c60e3c6939f9d704c53c/200001131-756cd766ef/2006_kotet.pdf (2024.08.10.)
- Hunyadi Zsuzsa (2001): A fesztiválok közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban. *Találkozások a kultúrával* 2. kötet. Magyar Művelődési Intézet, Budapest.
- Hunyadi Zsuzsa (2005): Kulturálódási és szabadidő-eltöltési szokások, életmódcsoportok. *Találkozások a kultúrával* 7. kötet. Magyar Művelődési Intézet, Budapest.
- Jászberényi Melinda (2017): *Fesztiválturizmus* Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Juhász Erika dr. (2024): A kultúrafinanszírozás esetei Európában. *Szín - közösségi művelődés* XXIX. évf. 1-2. szám. 22-25.
- Kiskunmajsa Város és Vidéke média: Megvalósulnak az évtizedes álmok – Interjú Csontos Máté néhai polgármesterrel <https://www.facebook.com/watch/?v=3876157985833401>
- KSH (2024a) Központi Statisztikai Hivatal honlapja
https://www.ksh.hu/stadat_files/ksp/hu/ksp0011.html (2024.10.03.)
- KSH (2024b) Központi Statisztikai Hivatal honlapja - Móricgát
https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=34096 (2024.05.30.)

- KSH (2024c) Központi Statisztikai Hivatal honlapja - Szank
https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=11794 (2025. 01. 02.)
- KSH (2024d) Központi Statisztikai Hivatal honlapja - Csólyospálos
https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=12025
- Magyar etimológiai szótár <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szotar-F14D3/> (2024.08.22.)
- Mák Kornél (2020): A kultúra finanszírozás helyzete a 21. század eleji Magyarországon I. (2000-2010). *Tudásmenedzsment* 21. 1-2. szám. 178-183.
- Márkus Edina (2008): Kulturális célú nonprofit szervezetek vizsgálata a hazai szakirodalomban. *Acta Andragogiae et Culturea sorozat* 21. szám 478-488.
https://ccb3a77aef.clvaw-cdnwnd.com/a6c60bcfbff5c60e3c6939f9d704c53c/200001131-756cd766ef/2006_kotet.pdf (2024.08.10.)
- Marosán Gréta, Márkus Edina (2020): A kreatív gazdaságtól a kulturális alapú gazdaságfejlesztésig *Acta Andragogiae et Culturea sorozat* 29. szám 101-115.
<https://ccb3a77aef.clvaw-cdnwnd.com/a6c60bcfbff5c60e3c6939f9d704c53c/200001800-16b4716b49/Halozatok%20a%20muvelodes%20es%20a%20felnottkepzes%20vilagaban.pdf> (2024.08.10.)
- *Móricgát története* (2023) Móricgátért egyesület, Móricgát.
- 20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet. <https://njt.hu/jogszabaly/2018-20-20-5H> (2025. 01. 02)
- 1997. évi CXL. törvény <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv> (2025. 01. 02)
- Pusztai Bertalan (2019): Falusi és kivárosi fesztiválok: közösségi szokások vagy a helybelieket kiábrándító szervezett események. *Kulturális szemle* VI. évf. 1. szám. 96-104.
- Pusztai Bertalan (2020): A rurális fesztiválszcéna a közösségi fesztiválok és tervezett események keresztútján. In: Dobák Judit (szerk.): *ePub Docendo discimus*. Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék, Miskolc. 323-332.
- Remenyik Bulcsú dr. (2024): Támogatás a kultúraiparban. *Szín - közösségi művelődés* XXIX. évf. 1-2. szám. 12-15.
- Sárkány Viktória dr. (2014): Kultúrafinanszírozás infojegyzet. In: *Képviselői Információs Szolgálat 2014/14*. Országgyűlés Hivatala KKI
https://www.parlament.hu/documents/10181/73472/Infojegyzet_2014_14_kulturafinanszirozas.pdf/52374a19-fafd-40f4-9459-de6d448ed979 (2024.08.22.)
- Szabó József, Katonáné Kovács Judit (2018): Kulturális vállalkozás- és gazdaságfejlesztés. *Tudástár a közösségi művelődésben*. 7. kötet
<https://nmi.hu/wp-content/uploads/2019/02/Tud%C3%A1st%C3%A1r-VII.-Kultur%C3%A1lis-v%C3%A1llalkoz%C3%A1s-%C3%A9s-gazdas%C3%A1gfejleszt%C3%A9s.pdf> [2024. 04.19.]
- Szabó Sándorné (2008): A kultúra kistérségi lehetőségei. *Acta Andragogiae et Culturea sorozat* 21. szám 510-518. https://ccb3a77aef.clvaw-cdnwnd.com/a6c60bcfbff5c60e3c6939f9d704c53c/200001131-756cd766ef/2006_kotet.pdf (2024.08.10.)
- Tóth Ákos (2015): *Kultúrafinanszírozás az Európai Unió tagállamaiban és Magyarországon*. Akadémiai Kiadó, Budapest